Občni zbor Kluba slovenskih občinskih odbornikov: gospodarski koncept (str. 3)

naš tednik

LETO XXVIII — Stevilka 23 3. junija 1976 Cena 4.— šil. P. b. b.

Erscheinungsort Klagenfurt. — Verlagspostamt 9020 Klagenfurt

Pogajanja brez posebnih napredkov!

12 ur so trajala v ponedeljek pogajanja med strokovnjaki urada zveznega kanclerja in treh večinskih strank s predstavniki koroških Slovencev.

Pogovori v uradu zveznega kanclerja so bili nadaljevanje tistih prvih pogajanj začetek maja, kjer se je razprava o zaščiti manjšin — nenazadnje na podlagi stališča osrednjih organizacij premaknila z mrtve točke. Eksperti so namreč začeli uvidevati, da so stališča osrednjih organizacij le upravičena.

Da so pogovorni partnerji takrat le prišli na zeleno vejo, je bilo presenetljivo predvsem za tiste, ki na Koroškem uvrščajo na eni strani Heimatdienst in na drugi strani obe osrednji organizaciji med ekstremiste, češ stranke so našle vsekakor salomonsko modro rešitev s tem, da odklanjajo tako koroški Slovenci kot tudi Heimatdienst sporazum med strankami.

Če so Slovenci za kompromise, če spoznajo eksperti, da njihovi predlogi le niso tako zanič, da se z njimi dá govoriti, potem bi to pomenilo, da so se komentatorji koroških dnevnikov doslej zlajali na napačno steno, v prazno. — Prav tako so torej politiki večinskih strank zmerjali napačnega vsegakriva. Bila pa bi vendar prevelika sramota, če bi i politiki i novinarji naenkrat morali spremeniti svoje mnenje ter to razodeti volilcem oziroma bralcem. Torej so mahnili še enkrat, pa tem bolj krepko po trpežnem vsegakrivem Slovencu: „Slovenci izgubljajo vsako mero“, so označili svobodnjaki v svojem glasilu pripravljenosti koroških Slovencev za pogajanja. Svet je bil po tem udarcu zopet v najlepšem redu in šef koroške ÖVP Bacher se je osebno vlegel na tisti poti počez, ki bi omogočila pragmatično rešitev. Za socialiste pa se je pri prvih pogajanjih njihov zastopnik dr. Unkart protivil vsaki rešitvi, ki ne bi znatno poslabšala položaja in pravic koroških Slovencev (kako bi se šele upiral rešitvi, ki bi manjšini res kaj prinesla!). Vendar je zavil pri zadnjih pogajanjih na linijo ostalih ekspertov — in bil uvidevnejši.

Kljub tako očitnim poskusom, torpedirati vsako pragmatično rešitev, so zastopniki osrednjih organizacij vztrajali pri pogovorih. Bili so sicer stvarni kot ob prvem in drugem terminu, vendar niso prinesli bistvenih napredkov. Zastopniki strank so preočitno še bili pod vtisom izjav njihovih strank, da jim pragmatična rešitev ni po volji. To je povedal tudi zastopnik ÖVP Ermacora in priznal, da stranka ni navdušena nad pragmatično rešitvijo, ki jo zastopa on. Svobodnjaški zastopnik dr. Orator pa je že pri prvih pogovorih prerokoval, da ni nujno, da se bo stranka držala rezultatov pogajanj, ki bi jih sooblikoval lastni zastopnik-strokovnjak.

Medtem pa mine en dan za drugim tistega koledarja, ki so si ga zastavile stranke: še pred počitnicami mislijo parlamentarci uzakoniti tako preštevanje kot tudi zakon o manjšinah. Prav tako ni jasno, ali bodo zastopniki osrednjih organizacij še povabljeni v pododbor parlamentarnega ustavnega odbora ali pa bodo iz terminskih razlogov — enkrat več — šli preko Slovencev: potem pa bodo rekli, da so vendarle smeli povedati svoje.

Dokončno pa bosta osrednji organizaciji mogli oceniti in spoznati pogovore šele po njih sadovih: uradniki so sicer delno popravili zakonski osnutek na podlagi prvih pogajanj. Toda efektivnost zakona bo nenazadnje odvisna tudi od krajevne veljave.

Mogočna demonstracija proti štetju na Dunaju

Nad 3000 ljudi je sledilo v ponedeljek na Dunaju pozivu Avstrijske visokošolske zveze (ÖH), Odporniškega gibanja (Widerstandsbewegung), Hrvatskega akademskega kluba in Kluba slovenskih študentov na Dunaju: v mogočnem sprevodu so po najbolj obljudeni ulici avstrijske metropole, po Mariahilferstraße in nato po Ringu mimo parlamenta, Rathausa, univerze in Burgtheatra vse tja do urada zveznega kanclerja na Ballhausplatzu demonstrirali proti preštevanju in za pravice narodnostnih manjšin v Avstriji. Takšnega vidnega in mogočnega opozorila na to nerešeno vprašanje in na narodnostno zatiranje v lastni republiki Dunaj še ni doživel. Te manifestacije ni mogel spregledati niti kancler Kreisky, ki je bil primoran sprejeti delegacijo demonstrantov za pravice narodnostnih manjšin v Avstriji. V času, ko so demonstranti prispeli do kanclerjevega urada, so v notranjosti poslopja še vedno trajala pogajanja med eksperti strank in zveznega kanclerja s predstavniki osrednjih organizacij. Zastopniki koroških Slovencev so odprli okna in pozdravili demonstrante.

Ob 17. uri se je pred trgovino Stafa zbralo nad 3000 ljudi iz vseh ideoloških taborov. S številnimi transparenti in tablami so se napotili proti uradu zveznega kanclerja. Klicali so parole „Za takojšnjo izpolnitev člena 7“, „Proč z zakonom o ugotavljanju!“, „Prepoved Kärntner Heimatdiensta!“ in pa „Solidarisieren — mitmarschieren!“ Ta poziv je našel tudi konkreten odmev.

Zaključna manifestacija je bila pred kanclerjevim uradom. Tam so spregovorili v imenu odporniškega gibanja socialist Josef Hindels, ki se je še posebej izrekel proti „odličnim hitlerjevim mladeničem“ Wagnerjevega kova, nadalje zastopnik gradiščanskih Hrvatov Jugović, predsednik Visokošolske zveze Karasek (sin zunanjepolitičnega referenta in poslanca ÖVP) ter predsednik Kluba slovenskih študentov na Dunaju Mirko Boročnik, ki je ožigosal „nesramni oportunizem“ vodstva koroških socialistov.

Kancler Kreisky se je medtem pogovarjal dve uri z delegacijo demonstrantov. Vendar vsi argumenti niso zalegli; kancler je nadalje zaverovan v pravilnost preštevanja.

Zastopniki osrednjih organizacij, ki so se medtem pogovarjali z eksperti v notranjosti, so v sejni sobi odprli okna in mahali demonstrantom v pozdrav. Zanimivo, da je eden od tajnih policajev prihitel v sejno sobo in rotil slovenske zastopnike, naj prenehajo z mahanjem — mislil je pač, da so navadni uradniki — in uradniki v Avstriji za takšno demonstracijo ne smejo kazati preveč simpatij.

Številna udeležba je seveda bila trn v očeh predvsem socialistom. Zaradi tega so skušali v svojih poročilih čim bolj zreducirati število demonstrantov. Tako je KTZ pridno zaprla oči in zapisala, da je pred kanclerjevimi vrati bilo 750 udeležencev . . .

Nad 3000 ljudi je demonstriralo v dolgem sprevodu mimo parlamenta (slika v sredini) in mimo univerze (slika zgoraj) proti vsakemu preštevanju.

„Zakonski osnutek pomeni poslabšanje!“

„Devetintrideset gostobesednih novih paragrafov obeh manjšinskih zakonov izničuje pet kratkih jasnih odstavkov pogodbe o Avstriji in skuša zakriti dejstvo, da Avstrija teh svojih jasnih obveznosti 21 let ni izpolnjevala, da pa je nasprotno sistematično izpodkopavala pravice manjšin, ki jih sedmi člen pogodbe o Avstriji ščiti,“ je dejal dr. Janko Pleterski v svojem predavanju k temi „Dejanski položaj slovenske narodne skupnosti v Avstriji s posebnim ozirom na osnutke zakonov o preštevanju in o pospeševanju manjšin,“ ki ga je imel skupno z dr. Tonetom Zornom na celodnevnem posvetovanju Inštituta za narodnostna vprašanja v Ljubljani in Zavoda za migracijo i narodnosti Zagreb, ki je bil v petek na Ljubljanskem magistratu.

Dr. Vladimir Klemenčič pa je prav tako nazorno prikazal nesmiselnost ljudskih štetij in manipulacije, ki so se dogajale doslej še pri vsakem štetju. Tako je v občini Brdo na Zilji bilo leta 1951 naštetih manj kot 10 procentov Slovencev, še manj leta 1961. V šolskem letu 1954/55 pa je po šolski statistiki bilo 80 procentov otrok slovenskega materinega jezika. Podoben primer je bila občina Št. Štefan na Zilji. Leta 1951 je bila ta vas stoodstotno nemška (po ljudskem štetju), leta 1954/55 pa je imelo 30 odstotkov šoloobveznih otrok slovenski materin jezik, leta 1961 pa je bil Št. Štefan zopet 99,5 odstotkov nemški.

Dr. Borut Bohte in dr. Budislav Vukas sta govorila o mednarodnopravnih vidikih položaja slovenske in hrvaške manjšine v Avstriji, prof. Mirko Valentić o dejanskem položaju gradiščanskih Hrvatov s posebnim ozirom na obstoječe osnutke zakonov o preštevanju in pospeševanju manjšin. Skupno s prof. Klemenčičem pa je Mirjana Domini predavala o izkušnjah slovenske in hrvaške narodne skupnosti v Avstriji s popisi prebivalstva v Avstriji ter pomenu osnutkov zakonov v luči teh izkušenj.

Navzoči znanstveniki so sklenili tudi posebno izjavo k trenutnemu položaju manjšin, ki jo objavljamo na 2. strani.

BERITE K TEMU DOKUMENTU REPORTAŽO NA 4. STRANI!

. . . in tako nas diskriminira pošta

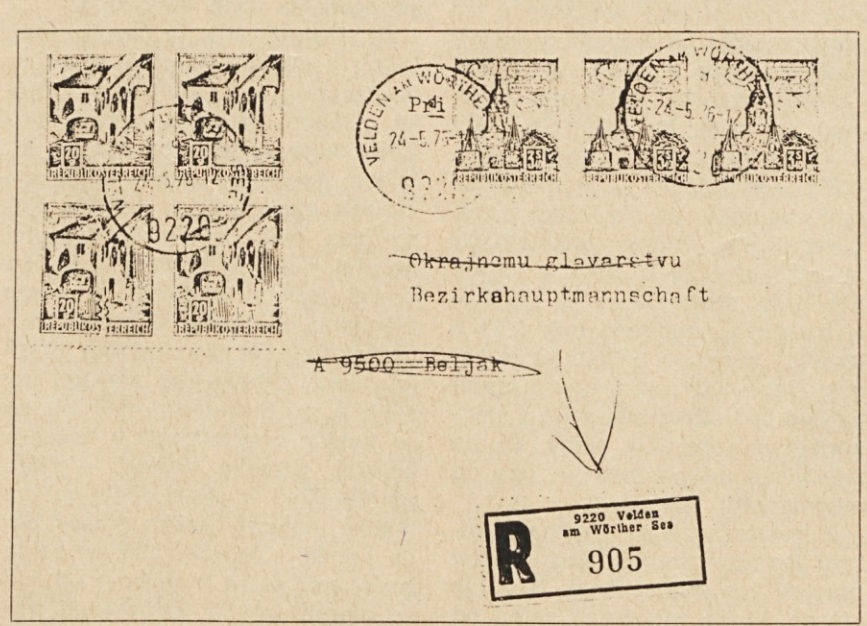

Socialistični mladinci proti vodstvu SPÖ!

Socialistični mladinci so v manjšinskem vprašanju docela drugačnega mnenja kot strankin vrh: tako je Socialistična študentska zveza (Verband Sozialistischer Studenten Österreichs — VSStÖ) izjavila, da se priznava načelno sicer k statutu stranke, pač pa da zastopa v manjšinski politiki nasprotno stališče kot pa koroško deželno vodstvo stranke. V izjavi, ki jo je podpisal Peter Pelinka, zahtevajo od zvezne vlade brezpogojno izpolnitev določil člena 7. VSStÖ se je pridružil tudi demonstraciji za pravice koroških Slovencev v ponedeljek pred uradom zveznega kanclerja, razen tega je v posebni izjavi zahteval, naj se izključijo iz SPÖ vsi tisti člani, ki imajo funkcije v Kärntner Heimatdienstu. Namestnik deželnega glavarja Frühbauer je to zahtevo zavrnil, deželni glavar Wagner pa je celo dejal, da Heimatdienst ni nemškonacionalna organizacija.

Inštitut za narodnostna vprašanja v Ljubljani:

Zakon o manjšinah pomeni slabšanje položaja manjšin!

Na podlagi teh uvodnih misli in široke razprave so se izoblikovala stališča in ugotovitve, ki jih pretežno zajemamo v izjavi posvetovanja. V najkrajšem času bo izdelan tudi poseben dokument, ki bo izčrpno prikazal vse poglede, mnenja in stališča udeležencev izražena na posvetovanju.

Podpisani, ki smo se zbrali 28. maja 1976 na posvetu v Ljubljani (organizirala sta ga Inštitut za narodnostna vprašanja v Ljubljani in Zavod za migracije i narodnosti v Zagrebu), smo po uvodnih izvajanjih znanstvenih delavcev in strokovnjakov za to področje ter po razvejani razpravi podrobno razčlenili zakonski predlog o narodnostnih skupinah avstrijske zvezne vlade z dne 18. maja 1976, ki je povezan z noveliranjem zakona o ljudskih štetjih iz leta 1950, glede na položaj slovenske narodne manjšine na Koroškem in Štajerskem ter hrvatske narodne manjšine na Gradiščanskem. Pri tem smo upoštevali mednarodno pravne obveznosti Avstrije, vključujoč mednarodnopravne instrumente, sprejete v okviru OZN in njenih specializiranih agencij ter varstvo narodnih in etičnih manjšin kot ga predvidevajo drugi mednarodni dokumenti, zlasti sklepni dokument konference o varnosti in sodelovanju v Evropi.

Udeleženci posveta smo ugotovili, da republika Avstrija doslej kljub jasno opredeljenim določbam iz 7. in drugih členov pogodbe o vpostavitvi neodvisne in demokratične Avstrije z dne 15. maja 1955, ki je temelj avstrijske državnosti, ni izpolnila svojih obveznosti. Na osnovi strokovnega pregleda izražajo udeleženci svoje prepričanje, da je tako ravnanje tudi iz vidika mednarodnega prava nevzdržno, saj so določbe 7. člena nedvoumne in brezpogojne. Avstrija je bila torej dolžna, da jih uveljavi neposredno ali preko ustreznih izvedbenih notranjepravnih aktov.

Tudi zakonski predlog o narodnostnih skupinah po svoji razsežnosti ne zajema vsebine določil člena 7 avstrijske državne pogodbe in ostaja zunaj posebej zadevajočih členov te pogodbe (6, 8, 9, 19). Ne upošteva mednarodnopravnih obveznosti, ki izhajajo iz mednarodne konvencije o odpravi vseh oblik rasne diskriminacije in iz mednarodnega pakta o državljanskih in političnih pravicah (27. člen). Prav tako niso upoštevani pozitivni dosežki novejše teorije o manjšinski zaščiti, ki so prišle do izraza na mednarodnih posvetih pod okriljem OZN v Ljubljani (1965) in Ohridu (1974), ter na mednarodni konferenci o manjšinah v Trstu (1974).

Že v minulih enaindvajsetih letih so bili sprejeti nekateri restriktivni ukrepi, ki so postopoma in na posameznih področjih poslabšali položaj Hrvatov na Gradiščanskem in Slovencev na Koroškem ter tako poizkušali v praksi revidirati člen 7 državne pogodbe. Tudi zaradi neaktivnosti avstrijskih oblasti pri reševanju odprtih manjšinskih vprašanj se je položaj manjšin stalno slabšal. Posebej velja poudariti, da avstrijski uradni krogi sploh ne priznavajo obstoja slovenske narodne manjšine na Štajerskem.

Odlok koroškega deželnega glavarja z dne 22. septembra 1958 je razveljavil uredbo dežele Koroške z dne 3. oktobra 1945 o ozemlju splošno obveznih dvojezičnih osnovnih šol, ki je zajemalo strnjeno območje 62 občin. Protizakonitemu odloku iz leta 1958 je sledil „manjšinski šolski zakon“ z dne 19. marca 1959, ki je odpravil prejšnjo splošno veljavnost dvojezičnega pouka in onemogočil velikemu delu slovenskih otrok osnovno šolanje v materinem jeziku. Tudi šolska zakona za Gradiščansko iz leta 1962 in 1969 sta v primerjavi z zakonskimi določbami iz leta 1937 bistveno utesnila možnost Hrvatov do pouka v materinem jeziku. Zakon iz leta 1962 je namreč ukinil obvezno osemrazredno dvojezično osnovno šolo na Gradiščanskem in jo omejil na prve štiri razrede. Sicer pa je hrvatski jezik od leta 1962 v novem tipu osnovne šole potisnjen na raven fakultativnega predmeta. Zakon iz leta 1969 pa med drugim predvideva, da bi se hrvatski otroci na Gradiščanskem v primeru premajhnega števila vpisovali namesto v dvojezične v nemške šole. Neizbežen rezultat take splošne restriktivne usmeritve je bilo dokaj strmo upadanje vpisov v dvojezične šole. Po 2. odstavku 7. člena je Avstrija dolžna ustanoviti ustrezno število srednjih šol za potrebe slovenske in hrvatske narodne manjšine, vendar za sedaj deluje le Slovenska gimnazija v Celovcu. Na Gradiščanskem ni niti ene srednje šole in gimnazije s hrvatskim učnim jezikom. Tako je deželni šolski svet 13. marca 1973 zavrnil prošnjo Hrvatov iz južnega predela Gradiščanskega za otvoritev hrvatske gimnazije z obrazložitvijo, da so hrvatske vasi raztresene po vsem Gradiščanskem in da to onemogoča otvoritev višje šole s hrvatskim učnim jezikom. Šolskega vprašanja se zakonski predlog dotika le formalno in posredno v zvezi z uradnim jezikom, ko govori o izdajanju dvojezičnih spričeval.

Manjšinska zakona z dne 19. marca 1959 sta s svojimi posledicami v praksi bistveno skrčila „dvojezično“ območje na Koroškem. Ob tem velja opozoriti, da je bilo s členom 7 državne pogodbe inplicitno priznano načelo, da je zaščita slovenske in hrvaške narodne manjšine na osnovi tega člena ozemeljsko utemeljeno, saj sta 5. člen državne pogodbe o mejah in 7. člen o zaščiti neposredno in vzročno povezana. Skratka, 7. člen se nanaša na točno opredeljena območja, katerih obseg je tradicionalno znan in ga ni treba vnovič ugotavljati.

Pristojni avstrijski činitelji skušajo opredeljena območja z manjšinskim in mešanim prebivalstvom ter varstvo manjšin po členu 7 ADP razvrednotiti še zlasti s statističnimi manipulacijami (rezultati štetij leta 1951, 1961 in 1971), s katerimi skušajo dokazati razdrobljenost in medsebojno nepovezanost območij, na katerih živijo Slovenci in Hrvati. Protimanjšinski značaj teh popisov ponazarja že sam način popisovanja, ko so med drugim prebivalstvo na Koroškem leta 1951 razbili na deset jezikovnih skupin in na Gradiščanskem na pet, kar že v sami zasnovi pomeni groteskno manipulacijo. Zgodovinske izkušnje potrjujejo, da so se ti popisi vselej praviloma izrodili v hudo izkrivljanje narodnostnega stanja na območjih, kjer živita hrvatska in slovenska narodna manjšina. Upravičeno je torej odločno stališče naših manjšin, da zasleduje iste cilje tudi sklep „o štetju posebne vrste“ (o čemer so se dokončno sporazumele vse tri v avstrijskem parlamentu zastopane stranke 22. februarja 1976) ne glede na metodo, ki bi jo pri tem uporabili.

K temu velja dodati, da je med prej omenjenimi popisi avstrijska uradna statistika uporabila s strani nacistov sprejeto stališče (1939) glede obstoja tako imenovanih „domovini zvestih“ vindišarjev oziroma vindišarskega jezika. Namen tega je bil poleg stalnega psihološkega in socialnega pritiska politično razbiti slovensko manjšino, saj atribut slovenski ne pomeni le materinega jezika, marveč je s tem povezana celotna kulturna dediščina in tradicija. To je vidno tudi v zakonskem predlogu o narodnostnih skupnostih. Tako vladni predlog med drugim govori o teritorialnih delih ter ne našteva in ne imenuje narodnih manjšin tako, kot jih imenuje člen 7 državne pogodbe. Zanje uporablja splošni izraz narodnostne skupine v Avstriji, izhaja pa tudi samo iz stališča njih ohranitve, obstanka in spoštovanja ne pa iz spodbud za njihov nadaljnji razvoj. Vrsta vprašanj pa je celo prepuščena kasnejšim določbam zvezne vlade.

Ker vladni predlog povezuje uveljavitev manjšinske zaščite z „znatnim številom“ (približno 25%) pripadnikov manjšine, ugotavljamo, da tako člen 7 ADP kot tudi vse novejše rešitve tovrstnih vprašanj ne povezujejo manjšinskega varstva s številčnostjo. Tako poročilo odbora za odpravo razne diskriminacije OZN iz leta 1974 takšno povezavo posebej zavrača.

Po določbah 3. odstavka 7. člena naj bi bil hrvatski ali slovenski jezik dopuščen kot uradni jezik v upravnih in sodnih okrajih Koroške, Gradiščanske in Štajerske s slovenskim, hrvatskim oziroma mešanim prebivalstvom. V takih okrajih naj bi bile tudi označbe in topografski napisi dvojezični. Zakon z dne 19. marca 1956 pa je uporabo slovenščine omejil od devetih na tri sodne okraje (Borovlje, Pliberk in Železna Kapla), kar je pomenilo bistveno poslabšanje nasproti dotedanji ureditvi. Glede uporabe slovenskega jezika v upravi je bilo le nekaj internih okrožnic (navodila ravnatelja koroških deželnih uradov iz leta 1955, koroškega deželnega glavarja in nekaterih ministrstev na osnovi sklepa ministrskega sveta z dne 8. oktobra 1968), kar pa v praksi ni bilo uresničeno. Zakon z dne 6. julija 1972 (krajevni napisi) so pristojni organi sicer poizkušali vsaj delno izvesti, vendar pa so nemško-nacionalistični krogi ob pasivnem zadržanju oblasti v nekaj dneh nasilno odstranili dvojezične krajevne napise v nekaterih predelih južne Koroške, medtem ko na Gradiščanskem tega sploh niso poizkusili zakonsko urediti.

Sicer pa zadnji vladni predlog vnovič reducira uporabo slovenskega oziroma hrvatskega jezika na raven pomožnega jezika, razen tega pa razveljavlja zakon z dne 19. marca 1959, ki je uzakonil uporabo slovenskega jezika v treh sodnih okrajih na Koroškem. Opredelitev tako imenovanega drugega uradnega jezika temelji v zakonskem predlogu bolj na izrazu „dopuščen“ in manj na poudarku, da gre za drugi uradni jezik, brez omejitev. Uporaba slovenščine oziroma hrvaščine je dosledno izraz za izpovedno načelo, se pravi na zahtevo prizadete stranke, kar v dosedanjih razmerah in vzdušju omogoča v praksi nadaljnje restrikcije in diskriminacije.

Pregled razvoja minulih 21 let kaže (z izjemo kontaktnega komiteja in nedavnih posvetovanj na ravni izvedencev), da je bila prizadeta slovenska manjšina konsultirana le občasno in glede praktičnih vprašanj v zvezi z ukrepi z njeno narodnostno zaščito. Tako imenovano „pospeševanje“ pa se v sedanjem vladnem predlogu omejuje v glavnem na gmotno podporo in še ta naj bi bila pod stalnim nadzorstvom oblasti.

Poleg omenjenega ima zakonski predlog še druge pomanjkljivosti: ne vključuje zaščite teritorija, ne prepovedi organizacij, ki pospešujejo v deželi denacionalizacijo narodnih manjšin (5. odstavek člena 7), prav tako ni predvideno gospodarsko pospeševanje manjšin in stiki z matično deželo. Razen tega ta predlog implicitno ne govori o pospeševanju manjšin na področju vzgoje (otroški vrtci) in kulture (npr. RTV oddaje). V kolikor povzamemo temeljne značilnosti vladnega predloga z dne 18. maja 1976, je mogoče ugotoviti, da ne pomeni niti najbolj skromne uresničitve 7. člena državne pogodbe, temveč je v celoti nasproten črki in duhu avstrijske državne pogodbe. Zakona namreč pomenita nadaljevanje stalnega slabšanja pravnega in dejanskega položaja slovenske in hrvaške manjšine, ki bi naposled lahko privedlo do njihovega etnocida.

Avstrija ima najcenejši sladkor v Evropi

Avstrija sodi med redke dežele, ki potrebe po sladkorju lahko krijejo z lastno proizvodnjo. Istočasno je v Evropi dežela, kjer je sladkor najbolj poceni. To po svoji najnovejši objavi zatrjuje avstrijska industrija sladkorja, pri čemer se opira na zadevne analize zveznega ministrstva za trgovino, obrt in industrijo. Februarja 1976 je kilogram sladkorja stal v Avstriji 9,30 šilingov, medtem ko je po ostalih zahodnoevropskih deželah znašala tudi več kot 20 šilingov. Najbolj drag je bil v tem času sladkor v Veliki Britaniji, na Švedskem in v Zvezni republiki Nemčiji! Tam se je cena kilograma gibala med 13,27 in 20,14 šilingov.

Cena sladkorja je bila v zadnjih 25 letih — če upoštevamo razvoj inflacije — v Avstriji sila konstantna. Med letom 1951 in letom 1975 se je kilogram podražil le za 42 odstotkov, medtem ko je indeks potrošniških cen v istem času narasel za 161,6 odstotkov.

Zagotovljena oskrba prebivalstva in industrije s sladkorjem ter njegova nizka cena imata v Avstriji svoje korenine v zakonu o organizaciji proizvodnje sladkorja in trgovine z njim. Ta zakon je stopil v veljavo leta 1951. Njegovo jedro obstaja v določilih o kontingentiranju površin pod sladkorno peso, o zagotovitvi odkupa vsakoletnega pridelka sladkorne pese s strani industrije sladkorja in o zagotovitvi oskrbe omenjene industrije s tovrstno surovino. S tem pa je zagotovljena tudi oskrbljenost prebivalstva in živilske industrije s sladkorjem in izdelki iz njega. To pa neodvisno od ponudbe in cen na mednarodnih tržiščih.

Z izvajanjem tega zakona povezani instrumentarij je skozi 25 let prestal vse preizkušnje. Skrajne zaloge, ki jih ima poleg zalog po skladiščih veleblagovnic in trgovine na drobno skladiščene industrija sladkorja v svojih silosih, se stalno gibljejo pri 30.000 tonah. To pa je ena desetina avstrijske letne potrošnje sladkorja. Le-ta se giblje pri 300.000 tonah ali pri 40 kg na prebivalca. S tem odgovarja 60 odstotkov avstrijske letne potrošnje mesa.

Zagotovljena oskrba s sladkorjem kot enim osnovnih živil je za Avstrijo pomembna tembolj, ker tudi v tem primeru — podobno kot pri mleku, krušnemu žitu in mesu ni odvisna od razvoja na mednarodnem trgu s sladkorjem, kjer se morajo dežele uvoznice čedalje bolj otepati na eni strani s problemom nazadujočih viškov po deželah izvoznicah sladkorja, na drugi strani pa s problemom silnega nihanja njegovih mednarodnih cen. (bl)

Dr. Matevž Grilc odgovarjal na vprašanje časnikarjev iz 13 držav

Okoli 30 žurnalistov iz 13 držav, ki so ta teden potovali na povabilo dežele Koroške ob njeni „1000-letnici“ po avstrijskem jugu, je v torek obiskalo tudi sedež Narodnega sveta koroških Slovencev. Tam so jih pozdravili predsednik dr. Matevž Grilc, ustanovni predsednik dr. Joško Tischler ter član predsedstva Jože Wakounig.

Dr. Matevž Grilc je časnikarjem, ki so zastopali ugledne agenture in časopise od UPI preko TASS, Le Monde, Spiegel, Frankfurter Allgemeine Zeitung vse tja do kitajske agenture „Nova Kitajska“, razložil nastanek in funkcijo Narodnega sveta, vsesplošni trenutni položaj manjšine in tudi na kratko ocenil zadnje razgovore v uradu zveznega kanclerja, ki so bili dan poprej. Dejal je, da večinske stranke očitno nimajo več pravega veselja z ugotavljanjem, pač pa so se pustile zmanevrirati v nevaren položaj. Stranke namreč gledajo na manjšino le skozi očala volilne taktike, namreč, koliko glasov bodo prinesli Slovenci. Ker pa so in bodo tudi ostali manjšina, od nje ne morejo preveč pričakovati, zato ugodijo raje zahtevam nemškonacionalnih krogov. Manjšino pa uporabljajo kot nekega „vsegakriva“, katerega morejo nekaznovano tepsti. Manjšinsko vprašanje bi moralo biti pri strankah vprašanje principov, vendar to v resnici ni. Le svojčas je na Koroškem bila socialistična stranka do določene mere manj manjšini sovražna kot je danes.

Prav tako koroški tisk ničesar ne prispeva k pomirjevanju na Koroškem, marveč nasprotno tudi koroški dnevniki tekmujejo dnevno med seboj, kdo bo bolj udaril na manjšino, ki se le težko more braniti. Pisanje koroških dnevnikov nikakor ne odgovarja pravilom objektivnega poročanja. K členu 7 državne pogodbe je dejal predsednik NSKS, da je člen 7 namenjen zaščiti manjšine in ne „zaščiti“ večine pred manjšino. Pri vsej pripravljenosti zastopnikov koroških Slovencev se ne more pričakovati od njih, da bi se odpovedali bistvenim zaščitnim določilom iz člena 7.

(Dalje na 4. strani)

Ustanovni občni zbor Kluba slovenskih občinskih odbornikov:

Gospodarski koncept je za obstoj neobhodno potreben!

S sprejetjem pravil na ustanovnem občnem zboru v soboto, dne 29. maja 1976, je Klub slovenskih občinskih odbornikov postal tudi formalno — v smislu društvenega prava — samostojno društvo. Doslej je bil interesna skupnost slovenskih komunalnih politikov brez pisanih statutov. Občni zbor je dal občinskim mandatarjem in njihovim namestnikom tudi možnost strokovne informacije v dveh predavanjih. Predsednik Kluba, Filip Warasch, je razlagal pomen proračuna v komunalni politiki, dr. Drago Legiša, gost iz Trsta pa je nakazal naloge občin na naselitvenem območju manjšin z ozirom na regionalno politiko. Na sporedu je bilo tudi delovno poročilo vodje centralnega biroja Kluba, Franca Wedeniga. Za delovno dobo do prihodnjih občinskih volitev je bilo izvoljeno novo predstojništvo. Temu pripadajo tudi vsi prejšnji člani klubskega odbora, razen dr. Luke Sienčnika, ki se je bil odpovedal občinskemu mandatu iz starostnih razlogov, ki mu pa je občni zbor podelil častno članstvo zaradi posebnih zaslug za ustanovitev Kluba.

Med gosti na občnem zboru Kluba v celovški Delavski zbornici je predsednik, Filip Warasch, pozdravil zvestega sodelavca in strokovnega svetovalca Kluba, dr. Pavla Apovnika ter predsednika Narodnega sveta koroških Slovencev, dr. Matevža Grilca; Zveza slovenskih organizacij na Koroškem ni poslala zastopnika in na vabilo Kluba tudi ni odgovorila.

V svojem referatu „Pomen proračuna v komunalni politiki" je Filip Warasch osvetlil notranjo zgradbo proračuna ter opozoril na tesne zveze med proračunskimi postavkami in političnimi cilji „vladne" stranke v občini. Te zveze je treba videti, številke kot take niso tako važne, je menil referent ter videl nalogo odbornikov predvsem v tem, da spoznajo proračunsko debato kot ključno točko

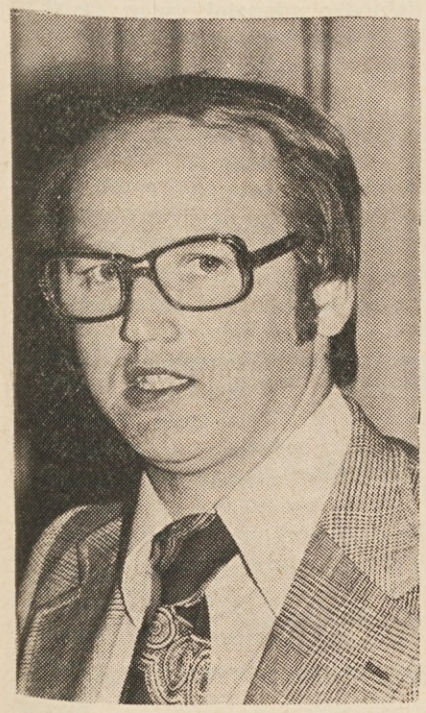

„Možnosti samostojnih list še nikakor niso izčrpane" je analiziral Franc Wedenig.

za obračunavanje s politiko večinskih strank v občini.

V pozdravnem govoru je dr. M. Grilc, predsednik Narodnega sveta, označil delovanje Kluba na komunalnem področju kot potrebno dopolnilno dejavnost k delu osrednjih organizacij, do katerih Klub nikakor ne stoji v konkurenčni situaciji.

V delovnem poročilu je vodja klubskega biroja, Franc Wedenig, prikazal razvoj klubske dejavnosti od zadnjih občinskih volitev leta 1973 naprej.

Uspeh samostojnih list v 19 občinah dvojezičnega ozemlja pod geslom „Zaupamo v lastno moč", tako je rečeno v poročilu, je dal močno pobudo za postavitev in izpopolnitev klubske organizacije. Zavzemanje za komunalne zadeve naših ljudi zahteva vztrajnost in dejavnost v celi mandatni dobi. Zato je ustanovitev Kluba posebnega pomena. Saj je njegova naloga, da koordinira delovanje in načrte posameznih list, da združuje naše zastopnike v občinskih sobah, ter da jih strokovno informira in izobražuje. Klub je bil glede tega dosleden in ustanovil leta 1974 centralni biro v Celovcu ter nastavil delovno moč. Pomanjka-

Drago Legiša: „Brez gospodarskega koncepta postane manjšina folklorni rezervat!"

nje strokovnih informacij v slovenščini je bilo čutiti kar ob začetku. Zato je treba tem više oceniti delo, ki ga je začel dr. Pavel Apovnik, dober poznavalec naših razmer. Pripravil je dva priročnika za boljše razumevanje prostorskega urejanja in načrtovanja in Splošnega občinskega reda. Klub je priredil tudi nekaj strokovnih seminarjev za spoznavanje problemov splošnega občinskega reda in komunalnega gospodarstva, priporočal je svojim članom strokovna predavanja v Tinjah. Ponudba glede strokovnih seminarjev pa je seveda omejena zaradi tega, ker primanjkuje slovenskih strokovnjakov na komunalnem področju.

Za zelo važno nalogo je Klub vedno smatral poročanje o dogajanju na občinskih sejah, samo da se potreba po poročanju še ne zdi tako nujna vsem odbornikom in da ena delovna moč dela v zvezi s poročanjem nikakor ne zmore, če mora hkrati opravljati vrsto drugih del. Podobno velja za frakcijske seje, ki jih delovni načrt Kluba predvideva, a v raznih krajih še nikakor niso prišle v navado.

Wedenig je nadalje povedal, da je bilo vprašanje samostojne kandidature koroških Slovencev pri deželnozborskih volitvah stalno predmet razprav na odborovih sejah od vigredi 1974 do 1975, kajti Klub je sooblikoval platformo za Koroško enotno listo (KEL), dal je prvo pobudo ter prezentiral nosilca liste, dr. Apovnika. Klubska organizacija je bila tako popolnoma zaposlena s pripravami in z izvedbo volilnega boja, od snovanja programa, preko sestavljanja kandidatne liste, organizairanja nad 30 volilnih zborovanj do številnih propagandnih akcij z letaki, lepaki, brošurami in podobno. V volilnem boju so klubski člani z vso zavzetostjo ter z dr. Apovnikom na čelu, zmobilizirali politično voljo naših ljudi. Tako gledano izid volitev, čeprav glede mandata in maloštevilnih glasov s strani nemško govorečih sodeželanov nezadovoljiv, nikakor ni bil neuspeh ali fiasko. Videti moramo namreč dejstvo, da se je jedro narodno-politično zavednih Slovencev utrdilo, ja še ojačilo. Po deželnozborskih volitvah je bilo treba zbirati ustrezne podatke in jih analizirati. To delo je centralni biro Kluba opravil za vsako občino dvojezičnega ozemlja posebej, rezultati analize se posredujejo občinskim odbornikom v informacijskih sestankih po občinah. Klubska analiza na primer pove, da možnosti samostojnih list glede pridobivanja volilcev še nikakor niso izčrpane, dolgoročno je možno računati s podvojitvijo glasov in na pridobitev mandatov tudi še v drugih občinah. Glede Komunistične stranke ugotavlja analiza, da le-ta kljub zavzetosti za pravice koroških Slovencev pri zadnjih deželnozborskih volitvah v primeru, da KEL ne bi kandidirala, ne bi dobila od Slovencev mnogo nad 600 glasov več in tako tudi ne dosegla mandata, do katerega ji je manjkalo znatno čez tisoč glasov.

Delovno poročilo omenja še delo posebnega redakcijskega odbora za izdelavo klubskih pravil ter dejstvo, da je Klub s pričetkom leta 1976 najel delovne prostore v hiši slovenske posojilnice v Celovcu za znižano ceno.

„Naloge občin na naselitvenem območju manjšin z ozirom na regionalno politiko" je bil naslov referata dolgoletnega slovenskega župana občine Devin—Nabrežina pri Trstu, dr. Draga Legiše. Dr. Legiša je bil skozi 11 let župan, skozi 23 let pa je aktivno sooblikoval občinsko upravo svoje občine. Devin—Nabrežina šteje kot občina 8 tisoč prebivalcev, ki živijo v 16 večjih ali manjših vaseh. Občina je nekakšen klin med strnjenim italijanskim ozemljem in mestom Trst. Odpor proti temu slovenskemu naselju je bil predvsem takoj po drugi svetovni vojni zelo velik in so po večini slovensko občino imenovali „najbolj italijansko mesto v Italiji". S konkretnimi akcijami so skušali spremeniti narodnostno lice Devina—Nabrežine, tako da bi slovensko prebivalstvo postalo čimprej manjšina na lastni zemlji. Na žalost je ta politika dosegla svoj smoter, tako da so Italijani danes v rahli večini. Dosegli so ta cilj do leta 1965 z umetnim naseljevanjem italijanskega prebivalstva, saj so na ozemlju občine zgradili dve večji naselji za begunce ali prebežnike iz jugoslovanske Istre. Na ta način se je v občino naselilo kakih 2500 Italijanov, kar je znatno spremenilo narodnostno ravnotežje v korist italijanskega prebivalstva in seveda v škodo slovenskega. To se je dogajalo kljub jasnemu določilu Londonskega sporazuma med Italijo in Jugoslavijo iz leta 1954, na osnovi katerega je Italija ponovno prišla v Trst, kljub jasnemu določilu že omenjene mednarodne pogodbe, da se ne sme spreminjati narodnostna sestava posameznih občin na Tržaškem.

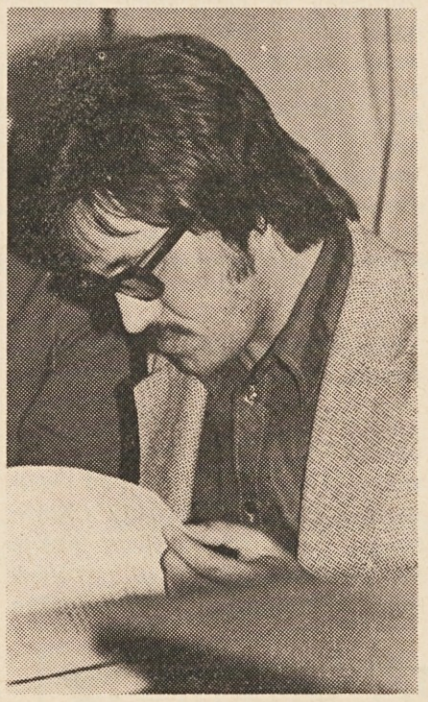

Ponovno izvoljen za predsednika Kluba slovenskih občinskih odbornikov: Filip Warasch.

Predsednik NSKS dr. Matevž Grilc pozdravlja delo Kluba kot važno dopolnitev dela osrednjih organizacij. Na podiju od leve: Miha Antonič, dr. Luka Sienčnik, Filip Warasch, Franc Wedenig in dr. Matevž Grilc.

Leta 1965 se je takšna politika prenehala, kajti tedaj je Slovenska skupnost, politična organizacije Slovencev v Italiji, začela sodelovati v Trstu in tudi v občini Devin—Nabrežina s tako imenovanimi strankami leve sredine (KD, PSI, PSDI, PRI), ki so bile do pred kratkim na oblasti v Italiji. Prvi pogoj za takšno sodelovanje pa je bila obveza, da se preneha umetno naseljevanje slovenskega teritorija, ki ni nič drugega kot očitna in groba oblika raznarodovanja slovenskega življa.

Dr. Drago Legiša je dejal, da morajo Slovenci to razdobje kritično, samokritično premotriti. Bil je mnenja, da je Slovencem na tržaškem tedaj — kot tudi na žalost še danes — manjkal primeren in ustrezen gospodarsko-upravni koncept. „Pozabljali smo namreč, in še vedno pozabljamo, da je politično delo, ki ne upošteva gospodarskih in upravnih dejavnikov, neučinkovito in na daljši rok celo jalovo," je dejal dr. Legiša dobesedno. To velja ne le za politiko na splošno, ampak še posebej za manjšinsko politiko, ker je manjšina biološko, to je življenjsko ogrožena. Brez urejene materialne baze ni mogoče graditi nobene nadstavbe, to se pravi, da ljudstvo, ki nima urejenih gospodarskih razmer, ne more niti kulturno in civilizacijsko ali drugače napredovati. V našem konkretnem primeru more manjšina le postati predmet asimilacije. Zaradi tega za našo samoohranitev ni le dovolj naš jezik, naša pesem in igralske skupine, ampak je treba primernega gospodarskega koncepta. To pa je prvenstvenega pomena, če nočemo, da se manjšina degradira za folklorni rezervat. Samo zdrav gospodarski program, ki temelji na podlagi primernih znanstvenih raziskav, more tudi na občinski ravni garantirati, da se pripadniki manjšine morejo uveljaviti kot subjekt in ne le kot objekt razvoja. Z gospodarskim programom pa je nujno povezan tudi naselitveni načrt, ki upošteva obstoj in eksistenco manjšine. Za to so odgovorne občine, predvsem pa naši občinski odborniki v svoji službi za človeka, ki mora venomer stati v ospredju.

Osrednja točka sporeda na občnem zboru je bila seveda izvolitev

Dr. Pavel Apovnik bo tudi vnaprej sodeloval s Klubom slovenskih občinskih odbornikov.

predstojništva. V njem so zastopani tudi prejšnji člani klubskega odbora z eno izjemo. Filip Warasch je obdržal predsedniško mesto, podpredsednika sta Miha Antonič (Št. Jakob) in inšp. Rudi Vouk (Dobrla vas), funkcijo tajnika je prevzel Mirko Kert (Pliberk), finančni referent je postal Janez Hudl (Globasnica), člani predstojništva so nadalje Janez Mikl (Bekštanj), Feliks Wieser (Borovlje) in Hermann Jäger (Škofiče). V nadzorni odbor so bili izvoljeni: Janko Schöttl (Hodiše) kot predsednik, Mirko Oraže (Sele) in Franc Smrtnik (Železna Kapla) kot člana. Občni zbor je izvolil dr. L. Sienčnika iz Dobrle vasi za častnega člana in mu tako izrekel zahvalo za dolgoletno delovanje v službi občanov in za sodelovanje v Klubu. Izvoljeno predstojništvo je takoj po občnem zboru kooptiralo s soglasnim sklepom višjega vladnega svétnika dr. Pavla Apovnika v vodstvo Kluba.

Čestitamo . . .

V nedeljo, 30. maja 1976, sta sklenila zakonsko zvezo Katica Krušic iz Bilčovsa in Gusti Zablatnik iz Bilnjovsa.

V farni cerkvi v Bilčovsu ju je poročil ob somaševanju dvornega svétnika Pavla Zablatnika ženinov stric, župnik na Brdu in v Melvičah na Zilji, Rudi Safran. Zakonca sta bila prva, ki ju je g. Safran po svojem posvečenju krstil.

Svatba, ki je bila nato pri Miklavžu, je bila zelo vesela in živahna. Domače prosvetno društvo je počastilo novoporočenca za zvesto sodelovanje na kulturnem področju.

„nt“ želi zakoncema mnogo sreče in zadovoljstva na skupni poti in upamo, da bosta tudi še vnaprej tako kulturno delavna.

*

V Globasnici sta si obljubila večno zvestobo učiteljica Hilda Smrečnik, maturantka Slovenske gimnazije 1972, ter ključavničar Jože Opetnik, brat kaplana Opetnika. „nt“ čestita!

*

Naraščaj sta dobila Štefej in Jožefina Sienčnik. Rodil se jima je sinček. Čestitamo!

*

Fletna hčerkica se je rodila zakonskemu paru Toniju in Lenčki Sticker, oba sta učitelja v Železni Kapli. Čestitamo!

Pevski koncert v Podjuni

V četrtek, na praznik Vnebohoda, so se srečali pri Rutarju v Žitari vasi moški zbori iz Podjune. Prireditelj tega koncerta je bilo Slovensko prosvetno društvo „Trta“ iz Žitare vasi. Predsednik društva Jozi Golavčnik je pozdravil sodelujoče zbore: zbor „Vinko Poljanec“ iz Škocijana pod vodstvom Hanzija Kežarja, zbor „Edinost“ iz Štebna pri Globasnici pod vodstvom Janeza Petjaka, zbor „Zarja“ iz Železne Kaple pod vodstvom Jožka Wrulicha, zbor „Edinost“ iz Pliberka pod vodstvom Folteja Hartmana in nenazadnje še domači zbor „Trta“ pod vodstvom Jozija Starca. Med častnimi gosti so bili tudi predsednik Slovenske prosvetne zveze Hanzi Weiss, tajnik Krščanske kulturne zveze Nužej Tolmajer, voditelj Katoliške mladine kaplan Poldej Zunder, domači g. župnik Matevž Nagele in ravnatelj ljudske šole v Žitari vasi Kukovica.

Vabilu se je odzvalo ogromno število ljudi. Skozi koncert je vodil podpredsednik KKZ Stanko Wakounig. Za razvedrilo med zborovskimi nastopi so skrbeli mladi študentje ansambla „Drave“ iz Borovelj.

Vrhunec koncerta je bil skupen nastop vseh sodelujočih zborov pod vodstvom neumornega Folteja Hartmana.

Ves koncert je bil zares kulturni užitek, katerega je ljudstvo sprejelo z močnim aplavzom.

Stilni koncert v Št. Jakobu

Pod vodstvom Lajka Milisavljeviča je mešani pevski zbor Št. Jakob v Rožu v nedeljo nastopil na domačem pevskem odru. Na željo mnogoterih Šentjakobčanov je ponovil svoj stilni koncert rožanskih ljudskih pesmi, s katerimi je imel 6. januarja lanskega leta premiero na odru v farni dvorani in s katerim je žel toliko uspehov tudi na številnih drugih odrih.

Čeprav pevci tega sporeda ne vadijo več redno — naštudirajo namreč drug spored, med njim tudi „Zlijsko ohcet“ — so ga podali na vseskozi zadovoljivi ravni. Čim dalje je trajal koncert, tem bolj se je zbor vživel v svoje pesmi. Ob koncu kar ni hotelo biti konec aplavza, tako da so morali dodati še dve — novi pesmi.

Zbor pod vodstvom Lajka Milisavljeviča bo, če nadaljuje to pot, kmalu štel med vrhunske zbore koroških Slovencev. Izjemen položaj si je vsekakor zaslužil, nenazadnje s skrbno izbranim sporedom, ki upošteva predvsem tiste stvaritve, ki jih drugi zbori zanemarjajo.

POSOJILNICA VELIKOVEC NA OBISKU V HOTELU „KOROTAN“

V okviru svojega vsakoletnega izleta se je ustavilo okoli 70 članov velikovške Posojilnice pod vodstvom predsednika Rutarja v Korotanu v Sekiri ob Vrbskem jezeru. Po izvrstnem kosilu je pozdravil goste iz Podjune v imenu celovške Posojilnice član nadzornega odbora strokovni učitelj Janko Urank. Pod njegovim vodstvom so si Velikovčani ogledali hotel z vsemi možnostmi za oddih (rekreacijo) kot so kopališče, igrišče za tenis in drugo. Gostje so zelo občudovali lego in lepoto tega slovenskega hotela in še posebej pohvalili prijazno domačo postrežbo.

ŠT. PETER NA VAŠINJAH

V 74. letu starosti je umrl v torek vsepovsod spoštovani Ferdinand Kopeinig, oče rektorja Doma prosvete v Tinjah Jožeta Kopeiniga. Pokojnega bodo položili k zadnjemu počitku v petek, 4. junija, ob 14.30 na pokopališču v Št. Petru na Vašinjah.

Žalujočim izreka sožalje tudi „nt“.

PRIREDITVE

ŠAHOVSKI TURNIR tudi za začetnike
Prireditelj: SPD Edinost, Pliberk
Kraj: hotel Breznik, Pliberk
Čas: četrtek, 10. 6., ob 20. uri

„MIŠOLOVKA“
Gostuje: Škofjeloški oder
Prireditelj: SPD „Planina“, Sele
Kraj: nedelja, 6. 6., ob 13.30

„GEWALT UND GEWISSEN“
dokumentarni film, predvaja KKZ
Prireditelj: SPD „Drabosnjak“, Kostanje
Kraj: župnišče Kostanje
Čas: nedelja, 6. 6., ob 19.30 (po občnem zboru)

Pogrče: zlata poroka

Zadnjo nedeljo sta praznovala zlato poroko Blaž in Uršula Smolnik, roj. Matevžič, Pavleževa oče in mama v Pogrčah. Poročno obljubo sta obnovila v šentviški cerkvi pred župnikom Francem Krištofom. Na predvečer je zapel zbor „Vinko Poljanec“ pod vodstvom Hanzeja Kežarja podoknico zlatoporočencema. Slavje je bilo v krogu najožjih sorodnikov pri Zdovcu v Goselni vasi.

Pavležev oče je bil kmet z dušo in srcem ter znan konjar. Dolga leta je bil slovenski odbornik v rikarski in žitrajski občini, odbornik Hranilnice in posojilnice Dobrla vas, član župnijskega sveta in cerkveni ključar. Kot zaveden Slovenec je moral pretrpeti v dobi Hitlerjevega nacizma številne okrutnosti, dalj časa pa je bil zaprt v gestapovskem zaporu. V tem času je morala gospodariti z majhnimi otroki žena sama, ki je bila rojena pri Šerjaku v Mohličah.

Čestitkam se pridružujeta tudi Narodni svet koroških Slovencev in NT.

Dr. Matevž Grilc . . .

(Nadaljevanje z 2. strani)

Predsednik Narodnega sveta koroških Slovencev je končno ugotovil, da bi pragmatična rešitev pomenila, da bi bilo vsako štetje odveč. To pa strankam ne gre v glavo.

Darf's ein bißchen praktischer sein...

... und dafür weniger kosten?

Heißer Gutschein für kühle Rechner

Ich möchte lieber vorher informiert werden, als mich hinterher ärgern. Senden Sie mir deshalb gratis und unverbindlich die heiße (rote) HOVAL-Broschüre, wo ich alles Wichtige über Heizen, Warmwasser und Wohnkomfort erfahre.

Mein Name:
Meine Anschrift:

Kupon ausschneiden (Absender nicht vergessen), auf Postkarte kleben und an HOVAL-Villach senden. 9501 Villach, Ossiacherzeile 27 Tel. (04242) 28 131, FS: 045-609

HOVAL-Produkte sind Qualitätsprodukte. Sicher. Langlebig. Und vielseitig. Große Beschickungstüren, präzise Thermostatregelung sowie einfache Handhabung machen jedes HOVAL-Gerät zu einer praktischen Einrichtung. Jedes Gerät ist durchdacht und auf den Markt abgestimmt. Sie allein bestimmen, womit Sie heizen. Natürlich werden Sie auf den billigsten Brennstoff zurückgreifen. Bei HOVAL können Sie das, denn Hovalkessel sind für alle Brennstoffe geeignet.

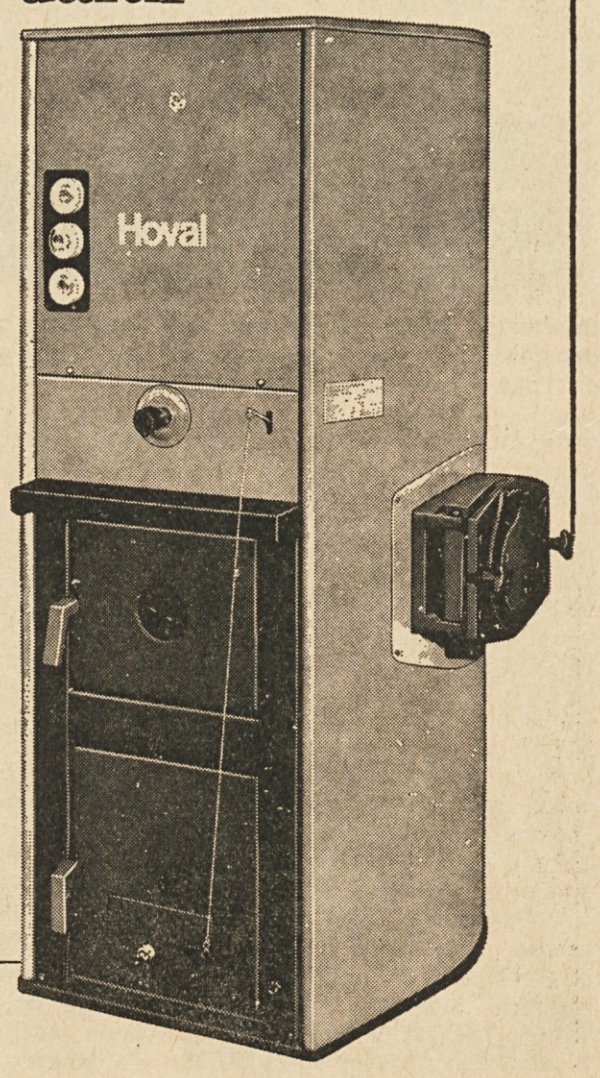

Hoval heizt, was andere versprechen

. . . in tako nas diskriminira pošta

Meseca marca je „Naš tednik“ poročal o dveh diskriminacijskih primerih pri avstrijski pošti. Tako med drugim niso prispela pisma na naslov adresatov, ker je bil kraj, kamor naj bi dospelo pismo, napisan v slovenščini. Pisma niso dosegla svoj cilj, akoravno je bila zapisana tudi — poleg kraja v slovenščini — poštna številka. Pisma je potem odpošiljatej — v tem primeru je bila to Krščanska kulturna zveza — poslal priporočeno.

Poštna direkcija in njen šef dr. Sonne sta nato odgovorila, da bi moralo pismo dospeti na naslov prejemnika že tedaj, če bi bila napisana samo številka, kar je pri teh pismih tudi bila. Vendar je za poizvedovanje treba imeti v rokah tudi tiste kuverte, je zapisal dr. Sonne in dodal, da ni treba priporočenih pisem (glej faksimile spodaj!).

Kako dobiti pismo nazaj, če ni dospelo na naslov prejemnika? — To je v resnici zelo težavna reč, kajti nimaš dokazov, da si pismo dejansko odposlal, razen, če si to storil priporočeno.

Da pa tudi priporočena pisma ne dospejo nujno na naslov prejemnika, kaže faksimile na 1. strani: Janez Lesjak iz Vrbe je pisal okrajnemu glavarstvu v Beljak. Ne le, da pismo ni dospelo tja, je celo eden od poštnih uradnikov — tokrat je kuverta na razpolago, torej ne bo težavno, da ga izsledijo — bil tako nestrpen, da je prečrtal vsako slovensko besedo na kuverti, akoravno je bila napisana tudi poštna številka, razen tega pa je oznaka „okrajno glavarstvo“ v obeh deželnih jezikih.

Treba bo še, kot izgleda, precej časa, precej razjasnjevanja, predvsem pa precej dobre volje s strani pošte, da se taki primeri ne bodo dogajali več.

Zu dem in Ihrer Ausgabe Nr. 12 vom 18. März 1976 erschienenen Artikel "Zwei Diskriminierungsfälle bei der Post" erlauben wir uns Folgendes mitzuteilen :

Zielführende Erhebungen bezüglich der vom "Christlichen Kulturverband" mit der behaupteten Angabe des Bestimmungsortes "9500 Beljak" aufgegebenen gewöhnlichen Briefsendungen können nur unter Angabe des Aufgabeamtes und bei Vorliegen der betreffenden Briefumschläge geführt werden. Bei sonst ordnungsgemäßer Angabe der Abgabestelle hätten diese Briefsendungen bereits aufgrund der richtigen Postleitzahl für Villach den Empfängern zugestellt werden müssen.

Da hinsichtlich der anschriftsgemäßen Weiterleitung gewöhnlicher und eingeschriebener Briefsendungen keine unterschiedlichen Betriebsvorschriften bestehen, erscheint die Aussage, die Briefe hätten - ohne gleichzeitige Anschriftenänderung - eingeschrieben aufgegeben werden müssen, absolut unverständlich.

VALENTIN POLANŠEK:

IX. mednarodno srečanje slovenskega PEN-centra

CANKARJEV „HLAPEC JERNEJ“ V DEVETIH JEZIKIH...

Štiridnevno srečanje pisateljev in pesnikov mednarodnega PEN-centra Slovenije, ki je bilo letos spet v Portorožu—Piranu, je bilo natrpano v programu in vsestransko v spoznavanju posameznih udeležencev. Nad šestdeset avtorjev iz štirinajstih držav se je zbralo v portoroškem hotelu Metropol in je referiralo ter diskutiralo o temah: Dojemanje in ustvarjanje v literaturi... potem: Neodzivna literatura... pa še Pisatelj: ideolog ali kronist...

Avstrijo so zastopali književnik Milo Dor, po rodu Srb, ki živi na Dunaju, publicist in kritik dr. dr. Günther Nenning, pa še mlajši zastopnik angažiranih avtorjev okoli revije Das Wespennest Ernest Alojz Richter. S Koroškega sta se srečanja udeležila Andrej Kokot in Valentin Polanšek.

Drugi udeleženci so bili iz Vzhodne in Zapadne Nemčije, Francije, Anglije, Poljske, Romunije, Madžarske, Italije, Sovjetske zveze, Grčije, ZDA, Švice, pa iz petih republik Jugoslavije. Posebno pozornost je vzbujala svetovno znana pisateljica Han Suyin, sedaj živeča v Švici, zdravnica, hči belgijske matere in kitajskega očeta, ki je torej Evrazijka, saj ji teče angleščina ter francoščina prav tako kot njena materinščina (kitajščina). Han Suyin je napisala več romanov, med njimi „Vse krasote sveta“, po katerem je nastal tudi film. Pred nedavnim pa je izšel njen obširen roman o Mao Cetungu.

V okviru letošnjega PEN-srečanja so književniki tudi proslavili 50-letnico slovenskega PEN-centra. Predsednik slovenskega PEN-centra Filip Kalan Kumbatović je v svojem slavnostnem govoru orisal kaj usodno pot te slovenske mednarodne organizacije, ustanovljene že leta 1926, ki so jo ogrožali in zavirali prav tako velesrbski unitarizem stare Jugoslavije kot diktatura Mussolinija ali Hitlerja, zadnja dva, ne le da nista slovensko literarno besedo spoštovala, marveč sta obsodila slovensko besedo in narod na očitni genocid.

Tako je Janko Lavrin, slovenski pisatelj in prevajalec, takrat (1926) profesor na univerzi v Nottinghamu in član angleškega PEN, prevzel iniciativo z Jožetom Glonarjem, univ. bibliotekarjem v Ljubljani, da je prišlo do ustanovitve slovenskega PEN-centra v Ljubljani. To pobudo je sprejel in realiziral takratni glavni tajnik mednarodnega PEN, svetovno znani angleški romanopisec John Galsworthy. Sledijo kongresi PEN 1933 v Dubrovniku, 1935 v Barceloni, 1937 v Parizu, 1938 v Pragi. Iz Bevkovega pisma Francetu Steletu se da sklepati (6. marca 1937), da je italijanska cenzura na penklubsko intervencijo vsaj delno popustila pri izdaji slovenskih knjig.

Na letošnjem PEN-srečanju pa je častno mesto zavzela seveda tudi 100-letnica Cankarjevega rojstva. Jaro Dolar je uredil zanimivo razstavo prevodov Cankarjevih del. Začudeno je opazovalec spoznal, da je nekaj črtic izšlo v finščini še v dobi, ko je Cankar živel.

Zvečer, 28. maja, pa so zbranim PEN-gostom in članom brali v devetih jezikih Cankarjevega hlapca Jerneja. Posebna čast je doletela prav koroškega Slovenca (po utesnjenem koroškem provincializmu: manjšinca?!?) Valentina Polanška, da je bral prvi — in v originalu.

. . . Mislil sem na Cankarja in njegovo usodo kot človeka, ki je bil za svoje žive dni nekak manjšinec v takratni „Bogu in cesarju“-zmitologizirani Avstroogrski, pa je brusil tako svetle dragulje v svoji slovenski materinščini. V slavnostno razsvetljeni dvorani smo sedaj zbrani besedni ustvarjalci raznih jezikov sveta (največjih, če pomislim na kitajščino, ruščino, angleščino in francoščino) in med njimi jaz, koroški slovenski pisec, ki mu dnevno zabičuje življenje v obdravski deželi v za-

(Dalje na 8. strani)

Slikar ERNEST ARBEITSTEIN razstavlja od 1. do 16. junija svoja dela v hotelu Korotan v Sekiri.

Vabilo

Slovensko kulturno društvo v Celovcu vabi Slovence iz Celovca in okolice na izlet v domači kraj našega koroškega slovenskega bukovnika, pesnika in dramatika Andreja Schusterja-Drabosnjaka ob spominu 150-letnice njegove smrti. Ta izlet naj bi bil dopolnilo k Drabosnjakovi spominski razstavi, ki smo si jo lahko ogledali v avli Slovenske gimnazije v Celovcu.

Za ta prosvetni izlet bi najeli avtobus, ki bi čakal pred Mohorjevo hišo. Izlet je predviden za soboto, 19. 6. 1976. Iz Celovca bi se odpeljali ob 14. uri.

Interesente prosimo, da se prijavijo vsaj do 15. junija po tel. štev. 0 42 22 - 4 27 19 v času med 10. in 12. uro.

Prisrčno pozdravlja in vabi

ODBOR

100-letnica rojstva Vladimira Nazorja

O hrvaškem književniku Vladimiru Nazorju, pesniku, esejistu, romanopiscu, prevajalcu, članu SAZU, vemo, da se je rodil spomladi leta 1876 — umrl je leta 1949 — v Postirami na otoku Braču, da je bil njegov oče potomec Napoleonovega častnika.

Za otroke je priredil Rdečo kapico v odrski obliki. Dalje je za otroke napisal živalski ep Medvjed Brundo, napisan v sekstini podobni kitici; v epu mojstrsko prikaže bogastvo velebitske narave in tamkajšnjega živalskega sveta, ki je naklonjen domačinu in sovražen tujcu. Njegov ditiramb Cvrčak, je sodobna pesnitev v primerjavi z grškimi dithyrambosi ali slavospevi, katerih oče je bil Arion že 600 let pred Kristusom.

Za himno „Hej, Slovani“ je napisal spremenjeno besedilo po himni „Hej, Slovaci“, ki jo je leta 1834 zložil Samo Tomašik iz Prage in je postala kasneje vseslovanska himna.

NOVA KNJIGA O CHIPPEWA INDIJANCIH

V počastitev dvestoletnice ameriške neodvisnosti je izšla pri založbi STUDIA SLOVENICA v New Yorku knjiga o Chippewa Indijancih.

Gre za objavo 347 vprašanj iz ankete komisarja za indijanske zadeve in Baragove odgovore nanje. Posamezna zaglavja obsegajo zgodovino, astronomijo, mitologijo, navade, jezik, zdravstvo, gospodarstvo, institucije in zunanje odnošaje Chippewa Indijancev.

Ker je Baraga odgovoril na postavljena vprašanja izčrpno, natančno in znanstveno, je to sedaj prvič objavljeno gradivo neprecenljiv vir za moderno antropologijo.

„Trpljenje sedanjega časa se ne da primerjati s slavo, ki se bo razodela nad nami.“

(Rimlj, 8, 18)

Z žalostjo, a vendar potolaženi s krščanskim upanjem, Vam sporočamo, da je zaključil svoje zemsko romanje naš dragi oče

Ferdinand Kopeinig

pd. Pavlinc

v sredo, 2. junija 1976, in se preselil v večno domovino.

Bog ga je poklical v 74. letu starosti in ga razbremenil vsega trpljenja in bridkosti življenja, še posebno pa težke bolezni v zadnjih mesecih.

Naš dragi pokojni oče je hodil zvesto in vdano po poti križa, dokler ni, okrepčan s sv. zakramenti izrekel pri zadnji postaji: Gospod, naj se zgodi Tvoja sveta volja.

Njegovo truplo bomo položili k zadnjemu počitku kot seme za vstajenje, njegovo dušo pa priporočimo božjemu usmiljenju in Njegovi neskončni ljubezni.

Pogrebni sprevod od doma bo v petek, 4. junija 1976, ob 14.30. Nato bo sv. maša zadušnica v farni cerkvi v Št. Petru na Vašinjah in pogrebni obred na farnem pokopališču.

Namesto vencev naj bi po želji rajnega očeta darovali za misijonskega bogoslovca iz Vietnama, ki ga podpira župnija v Št. Petru na Vašinjah.

Št. Peter na Vašinjah, Beljak, Želinje, Sydney, Tinje.

V krščanski žalosti:

Ana, žena,
Nantej, Bertej, Ani, Fride, otroci z družnami in sin **Jože**

v imenu ostalih sorodnikov.

LEV DETELA: (35. nadaljevanje)

Koroški pesniki in pisatelji

V novi (1973) prozni knjigi ZGODBE O ČUŠIH pa je Florjan LIPUŠ uporabil posebno literarno perspektivo, oziroma prijem. Zgodbe in junake, ki jih prikazuje, ni predstavil enostavno, normalno, premočrtno, temveč v posebnem zornem kotu, v posebni zveriženi obliki, v načinu groteske. Ta način se poslužuje tudi oblik PRETIRAVANJA, POVEČEVANJA ali pa MANJŠANJA, da bi svojo zgodbo čim bolj plastično določil in ji tudi v filozofskem smislu dal določen pomen.

Lipuš nam prikazuje zavraten, popačen svet, svet pritlikavcev, karieristov, puhloglavcev in rev. Njegovo glavno vodilo je ostra MORALNA OGORČENOST in RAZOČARANOST. Ne le razočaranost nad nemškim svetom v koroški deželi, ki slovenskega sočloveka mnogokdaj ne razume. Lipuš je namreč razočaran tudi nad Slovenci samimi, nad njihovo mnogokratno nesposobnostjo, da bi mojstrili položaj in si priborili v neslovenski družbi več ugleda. Lipuš biča votloglavost, lenobnost in poceni napuh določenih velemož. Njegov namen je, da bi s svojim pisanjem dal temu popačenemu, nehumanemu in predvsem neosveščenemu svetu zdravilno injekcijo, da bi se zavedel, kaj se dogaja okoli njega, da bi se zavedal nemožnosti svojega životarjenja in to svoje životarjenje z odločno in ustvarjalno akcijo povedel v novo, osveščeno življenje.

Takega literarnega načina se je poslužilo že mnogo pisateljev, v preteklih dobah, a tudi v sedanjosti. Med novejšimi avtorji s podobnim literarnim pristopom bi mogli omeniti Günterja Grassa, ki je že v znameniti knjigi PLOČEVINASTI BOBEN dal nekaj osnovnih značilnih prijemov grotesknega izraznega načina.

Lipuš k stvarem ne pristopa naivno, temveč skeptično. Med njim in stvarmi je razdalja, ki je velikokrat ne premosti. Pisatelju drsi zgodba z junaki in drugimi opisi vred na posebne poti, ki ODTUJUJEJO.

Z močno ironijo predstavlja avtor v prvem tekstu v prvi osebi, kar omogoča izrazito plastičnost opisovanja, poklic glavnega junaka. Ta se kaže kot VZDIHOVANJE, kar Lipuš dokazuje v na sicer dolgovezni samoizpovedi, ki pa jo krasi duhovito besedno povezovanje z mnogimi namigovanji in besednimi igrami:

Danes sem priznan, izučen vzdihovatelj. Zaprisežen in javno potrjen uradnik. Moje vzdihovanje je patentirano. Pred kratkim sem z odličnim uspehom položil disertacijo pod naslovom „Temelji vzdihovalnih slogov — prerez skozi vzdihovanje stoletij“ in za delo prejel diplomo. Sem torej diplomirani vzdihovatelj, doktor vzdihovalnih ved tako rekoč. Imam svojo pisarno na glavnem trgu, uradne ure in tudi že nekaj praktičnih izkušenj. Tabla s podnaslovom „diplomirani vzdihovatelj“, v nemščini seveda, je vzidana. Mogoče bom kdaj odprl učni zavod za vse tiste, ki bi se odločili za ta poklic. V zadnjem času vzdihovanje tudi predavam, v eni stranskih sob pisarne, kolikor mi ostaja pač časa za to. Mladi vzdihovalci in vzdihovalke imajo izredno slabo razvite vzdihovalne organe; nadarjenih ni veliko. Prizadevam se, da jim posredujem vsaj rokodelsko znanje...

Na grotesken način se Lipušu tu razodeva ena od temeljnih oblik koroškega, če že ne avstrijskega ali pa kar srednjeevropskega sveta. Kaj ni podobnih izraznih načinov razvil že Kafka — ali pa danes sodobni avstrijski pisatelj Thomas Bernhard? Lipuševa v slovenskem jeziku napisana literatura o Koroški in njenih ljudeh in stvareh je tako literatura z dvojnim dnom: na eni strani je to eminentno slovenska literatura, samosvoja in enkratna v svojem literarnem načinu, po drugi strani pa je ta v slovenskem jeziku napisana literatura tudi avstrijska literatura, saj zelo jasno zrcali nekatere značilnosti avstrijskega življenja, ki ga v taki obliki v centralni Sloveniji ne moremo več odkriti. Ta poseben, avstrijski pristop v slovenski literaturi moremo odkriti tudi pri nekaterih drugih sodobnih koroških slovenskih piscih, tako na primer tudi pri Polanšku ali Messnerju, pri Janušu ali pa pri Kokotu. Podoba pa je — in posebno se mi zdi, da je močno viden prav v Lipuševem literarnem svetu! Zato ta svet tudi najbolje zrcali poseben način slovenskega ustvarjanja v Avstriji, ki je DUHOVNI MODEL POSEBNE VRSTE.

Posebna duhovna avstrijska, avstrijsko-slovenska in avstrijsko-nemška oblika je vzdihovanje:

(Dalje prihodnjič)

JOŽA ŠVARČAK:

Tehten razlog

(Balkanska mentaliteta)

Znanci, ki so ju imeli za složen zakonski par (mnogi so ju dajali celo za zgled razumnega zakona), niso mogli niti slutiti, da se je mednju vmešalo nekaj, kar nagrizuje slogo in čemur ne bi mogli predvideti konca. Mala stvar pač, samo mnogi veliki nesporazumi so se pričeli pri še manjših! Ona je hotela vabiti goste, zbirati družbo, prijatelje, on pa tega ni želel. Ona je tako hrepenela po trenutku, ko bo po brnenju zvonca uganila, kateri gost je pred vrati, in ko bo peljala novega prišleca v stanovanje. On tega ni dopustil. Ne zaradi ljudi, ni jih sovražil. Bil je prav tako ljubitelj družbe in je — čeprav vedno vase zaprt in nezaupen — hotel najti prijatelje. Seveda take, ki lahko kje pomagajo. Samo v svoje stanovanje ni vabil nikogar, da se ne bi izpostavljal nepotrebnim stroškom. Pridejo namreč prijatelji (pa tudi tisti, ki to niso), napravijo v hiši nered, pojedo in popijejo vse, kar je bilo z muko pridobljenega, in odidejo. Nič. Ostaneš sam v sobi med prevrnjenimi stoli, smrdečimi po tobaku in alkoholu. Ostane tudi prazen žep.

— To je neumen balkanski običaj, — je govoril svoji ženi. — V kulturnih državah tako ne delajo. Če pa kdaj le povabijo goste, pomagajo ti nositi primeren del stroškov. To je logično. In pošteno. Samo mi, Balkanci, ne mislimo dalje od nosa. Mi razmetavamo, vabimo goste, prirejamo proslave povsem brez razlogov in postajamo vedno bolj revni. Preprosto — nočem biti bedak! Svoj denar trošim pametno in za svoje osebne investicije. Kupiva raje kaj koristnega. Ko bi nabavila nove čevlje, lestenec ali pa gramofonske plošče, bi te takoj poučil: poglej, če bi imela goste, tega ne bi bilo. Ti je zdaj prav?

Sprva je skušala najti protidokaze:

— In vendar je potrebno, da se ljudje zbližujejo, da negujejo duh tovarištva, kolektiva. To je pravilno, mar ne? In kako bi naj to dosegli, če opustimo obiske?

— Slabo poznaš probleme, — se je smehljal. Osebni dohodek je namenjen lastnim potrebam. Za kolektivne izdatke obstajajo sredstva skupne potrošnje. To so povsem namenski skladi, draga. In predpisi točno določujejo, kaj je prispevek federaciji, kaj komuni, kaj gre v sklade za skupno potrošnjo in kaj dobijo posamezniki. Če nočem ničesar drugega, kakor da se tega držim, potem to ne more biti nepravilnost. Nasprotno, postopam dosledno socialistično.

Zdaj mu ni mogla več oporekati. Zato je molčala in si mislila svoje.

Jasno je, da ni hodil v goste k drugim. Ne samo zaradi tega, ker bi ga to mogoče obvezovalo, da bi tudi sam vabil. Bolj ga je motilo to, da so ljudje — kadar so bili na primer povabljeni na proslavo rojstnega dne ali česa drugega — redno prinašali darove. In da bi bila stvar neumnejša, so tekmovali, kdo bo prinesel dražje darilo.

In vendar sta bila nekoč na proslavi rojstnega dne njegovega šefa. Morala sta iti, ni se dalo izmazati. Vračajoč se domov, proti jutru, ni bil nezadovoljen kot bi bilo pričakovati, niti omenil ni, da je nekaj tisočakov, kolikor sta potrošila za darilo, vstran vržen denar. Hodil je živahno in jo objemal okrog vratu. To je bilo nekaj tako majhnega, ona pa je bila srečna. Nenadoma ji je predlagal, da bi proslavila tretjo obletnico poroke. Sprva ni verjela, mislila je, da se šali. V naslednjih dneh pa, ko se je pričel ukvarjati s pripravami, tako da ji je pomagal sestavljati jedilnik in da se je odpravil z avtom na deželo po cenejša živila, je videla, da misli resno.

Tistega dne po proslavi je nekaj dolgo računal in ugotavljal, koliko sta potrošila in koliko je ostalo. Ko je zbral liste, se je veselo zazrl v njen zaskrbljeni obraz.

— Kaj je, draga? Te skrbi? Ni potrebno. Ni bilo tako slabo. Slavili bomo moj rojstni dan.

Ničesar ni upala vprašati. Samo poljubila ga je. Ko je pa bilo tudi to mimo, in ko je predlagal, da bodo slavili tudi njen rojstni dan, ni mogla več molčati:

„Zaboga, saj to je nov izdatek! Tretji v dveh mesecih. Zakaj si se nenadoma tako spremenil? Brez razloga.

— Ničesar ne delam brez razlogov. Še najmanj pa trošim. To, kar sva potrošila za pripravo proslave, ni izdano kar tako. To je investicija. Dobljena darila so vredna po tržni ceni za 31.375 dinarjev več kot sva potrošila. To pa je, draga moja, 117 odstotkov od vložene vsote. Tako hitro se ne obrestuje nobena naložba. To je tehten razlog.

— Kako moreš tako govoriti, — se začudi ona, — tako preračunano, hladno?

— Kaj kako? Če se že žrtvujemo za balkansko mentaliteto in vabimo goste, zakaj se ne bi okoristili z drugo platjo medalje — s tekmovanjem pri izbiri daril. Tisto je bilo genialno, ko si razstavila darove v vitrini. Dobiček se nam je po drugi proslavi povečal za 37,7 odstotka. Ti si zvita lisica!

Sam

Pred hišo na griču sedim,
na polja, gozdove strmim.
Vse tiho, samotno, žalostno je,
zdi se mi, kakor moje srce . . .
Ni vriskanja koscev,
ni petja žanjic,
vse je minilo,
zaman je vsak vzdih.
Sam sem, star sem postal,
drhtijo mi roke, noge,
zapušča me vse.
Žena v grobu leži,
otroci so se razšli.
A še jim bom enkrat pisal:
Da vabi jih oče,
ki srce mu joče,
vabijo jih polja in gozd,
nekoč naša radost,
in hiša rojstna prosi rešitve,
kakor vaš oče — vaše vrnitve!

J. K.

Zajokala sem

Stopil je iz hiše in se ozrl v nebo. Lep dan je bil. Sonce je sijalo in nebo je bilo prepreženo z zlatimi nitmi, ki so se bleščale, kadar se je nanje ozrlo oko. Gledal je svojo napol podrto kočo in je videl izmučeno in zapuščeno zemljo, videl je oči, ki so prosile na glas, čutil je srce, ki je krvavelo, slišal je besede, tihe in globoke: „Ne odhajaj, ne odhajaj, sinko, dokler ne umrem!“ Zamahnil je z roko in je šel z lahkimi koraki, z veselim srcem in z lepimi sanjami . . .

Gledala je za njim s solznimi očmi in srce se ji je razsekalo do dna in je počasi krvavelo. Zapustil jo je zdaj, ko je bolna in izmučena in je najbolj potrebna njegovih moči. Šel je zdaj, ko bi ji mogel vračati tisto, kar mu je dajala. Takrat, ko je bila še mlada in dovolj močna, da je lahko dajala kruha z obema rokama, se je hvalil z njo, sosedom je razkazoval njena bogastva in celo obljubil je, da je ne bo nikoli pozabil.

Ie če bi se vrnil z veselim obrazom in s srečnim srcem, če bi ji poklonil svoje moči in svoje roke, bi čudežno izpregledale njene oči. Spremenil bi se obraz, srce bi se zacelilo in vrnila bi se izpita kri. Vrnila bi se moč, vrnilo bi se bogastvo in njeno srce bi rodilo kruha.

V globini srca je čutila, da se ne bo vrnil nikoli. Slišala je poslednje stopinje njegovega lahkotnega koraka, še preden so se izgubili v svetu. In zajokala je. Z njo so zajokale bele poti in se skrivile, šumeči gozd je vetru raznesel svojo bolest, zapuščene njive so soncu kazale žalosten obraz. Še oko bistrega potoka je zajokalo in njegove solze so potopile plevelast travnik. V nebo je zajokal mogočen hrast ob klancu in veter ga je strl, ker se je v svoji bolesti dvignil previsoko.

C. Ž.

Obrnila je glavo, da ne bi videl solz.

— Samo, — je nadaljeval — zakaj ti bedaki prinašajo toliko cvetja? Koliko denarja je vloženega vanj! One druge nepotrebne stvari lahko zamenjamo v trgovini ali prodamo. Lahko jih pa tudi shranimo in poklonimo komu drugemu, če so neuporabne. A cvetje? Nič. Surovina za smeti. Oh, ti Balkanci. Kakšna nerazumljiva mentaliteta!

Za dobro voljo

PRAV JE IMEL

Sin Janko in njegov oče imata postelje skupaj v sobi. Pa se je vrnil Janko v ponedeljek ob treh zjutraj domov. Ko si je slekel hlače, se prebudi oče pa pravi sinu: „Ne vstajaj še, saj je še prezgodaj!“

„Prav imate, oče!“ je rekel sin Janko in legel v posteljo.

NOČE DENARJA

Lovec je kmetu Poldetu ustrelil mačka, zaradi katerega se je prišel takoj opravičiti, rekoč: „Polde, rad bi ti povrnil škodo za mačka, ki sem ga ubil. Koliko hočeš zanj?“

„Nočem denarja, samo miši pridi lovit od časa do časa!“ odvrne Polde.

SORODSTVO

Sodnik priči: „Ali morda niste z obtožencem v sorodstvu?“

Priča: „Ne!“

Obtoženec: „Laže, že deset let je moj vinski brat.“

DOMISLICE

Roboti so ljudje bodočnosti, človek je robot preteklosti.

Če narodu zatreš jezik, si zatrl narod.

Ljudje nočejo biti jasnovidci, ker jim je tako lepše.

Najboljši nasvet je izkušnja, toda ta nasvet pride vedno prepozno.

Šele z žuljavimi rokami lahko spoznamo, kdo nas žuli.

Sonce sije na vse; v izjemnih primerih tudi koga oslepi.

Obiščite galerijo Wernerja Berga!

IVAN CANKAR: **5**

Na klancu

Vsa hiša je bila polna velikega hrepenenja, ki je bilo grenki zavisti enako. To je bilo hrepenenje umirajočega po življenju. Zmerom niže in teže je legala smrt na zakleto hišo in na ljudi, ki so v njej zdihovali in hrepeneli. Komaj se je še kdaj izgubil vanjo tuj človek, ogibali so se je kakor pokopališča. Bil je časih praznik, ko ni bilo v gostilno ves dan žive duše; Francko je bilo strah, ko je sedela dolge ure sama v prostrani polmračni sobi. Sonce ni sijalo nikoli niti na streho; zdaj so rasli visoki stari orehi, spredaj je bilo poslopje in od visokega zidovja so legale sence — od veselega življenja so legale sence še daleč preko strehe po dvorišču, do polja.

Zgodilo se je, da je gledala tudi Francka skozi okno na belo poslopje nasproti. Majhno je vzdignila težko zagrinjalo spodaj, sklonila se je in je gledala — dolgo, brez misli, kakor pričarana; obrvi so se strnile, ustnice so se stisnile, a srce je bilo nemirno, želelo si je bogvekam. Hrepenenje, ki je gledalo iz vsega razpokanega in oluščenega zidovja, iz temnega pohištva in ki je šepetalo in stokalo celo iz starih ubogih orehov za hišo, je leglo Francki na srce in sama ni vedela, odkod grenkoba in kam koprnenje.

Prišla je že druga pomlad, šla je mimo, kakor da bi je nikoli ne bilo, prišlo je poletje in večeri so bili topli.

Francka je šla zvečer po holmu gor — šla je, kakor da bi jo kdo vodil za roko — mimo žive meje po ilovnati stezi in potem navzdol, proti vodi. Ob ozki, zeleni vodi, ki se je vila tam tako skrita, globoka in mirna, da je bilo človeka groza, je držala peščena pot. Dolinica je bila majhna, podolgastemu kotlu podobna, ki se je odpiral samo na eni strani. Zadaj so kipele navpične sive stene, grmovje je raslo v razpoklinah. Nad izvirkom je stala na skali lesena kapelica in rdeči plašč Matere božje se je videl od daleč. Nebo je bilo zlato in rožasto in sinje; toplo in mehko je bilo človeku, če je pogledal gor. V dolinici pa je bilo že vse v somraku, drevje je bilo od daleč že čisto črno, voda je ležala tam skrita in temna, kakor hudobna kača, samo peščena pot se je svetila in pa pozlačena svetilka, ki je stala pred kipom Matere božje v kapelici; tja je segal trak svetlobe od zahoda, poslalo ga je bilo sonce posebej v znamenje vdanosti.

Francka je šla po peščeni poti, kamor jo je vodila nevidna roka. Prišel ji je naproti velik in lep človek, gosposko oblečen. Šel ji je naproti, proti večerni svetlobi, in zato je bil njegov obraz čudovito lep — kakor nebo, ki se je lesketalo tam gori, tako da je srce hrepenelo gor in je bilo žalostno, ker ni moglo, kamor so mogle oči.

Ustavil se je pred Francko in tudi ona je stala pred njim, roke sklenjene, povešene, glavo upognjeno.

„Kdo si? Čigava si?“

Bilo ji je, da bi padla na kolena, da bi zbežala in da bi se vrnila.

„Kakšen fin obrazek — odkod si dobila ta obrazek? Tod okoli ni takih obrazov . . . “

Prijel jo je za roko.

„Ali tako raskave roke! Kadar boš stala pred mano, skrij roke!“

Francka je skrila roke in on se je zasmejal.

Povedala mu je, kako ji je ime, in da stanuje v zakleti hiši. Sklonil se je nekoliko in ji je pogledal pazljivo v obraz.

„Vidiš, Francka, zato sem gledal časih celo dolgo uro proti zakleti hiši. Ali nisi stala ti takrat zad za zagrnjenim oknom in ali nisi gledala skozi ozko špranjo . . . ?“

Francka je strepetala.

„Nisem te videl, ali vedel sem dobro, da je še utripalo v tisti veliki raki in da se je časih nekaj zganilo tam v temi, kakor bi bil ostal notri pozabljen sončni žarek in bi si želel ven . . . “

Sedla sta na klop, ki je bila ob poti. Noč je bila legla in zdaj se je slišalo zamolklo šumenje vode: kača se je zdramila, ko je legla noč, in se je premikala počasi. Visoko so strmele črne skale in nebo je bilo neizmerno daleč.

Pritisnil jo je nalahko k sebi, tako da se je dotikalo njeno vroče lice njegove rame. Njegov glas je bil mehak, prihajal je kakor iz noči, in je bil tako skrivnosten in miren, kakor glas te lepe noči — šumenje vode, šuštenje listja.

Umetnik je bil in je videl stvari, ki jih ni bilo in je bil sam vesel, da jih je videl in vesel je bil svojega mehkega glasu, ki je prihajal iz noči in ga je poslušal, kakor da bi mu pripovedovala noč sama svoje lepe stare pravljice. Otrok, ki se je tresel poleg njega in mu je gledal v obraz z velikimi očmi, je bil sam samo del te noči in iz teh pravljic rojen, ki jih je pripovedoval on sam in ki jih je noč pripovedovala njemu.

„Ko sem prišel v to samoto, kjer komaj še diha življenje, sem videl, da si tukaj, Francka. Moje srce je bilo bolno in potrto in prišel sem, ker sem vedel, da si tukaj. Ko

RADIO CELOVEC
SLOVENSKE ODDAJE

NEDELJA, 6. junija: 7.05 Duhovni nagovor — Praznična oddaja.

PONEDELJEK, 7. junija: 7.05 Po vaši želji.

TOREK, 8. junija: 9.30 Narodno-zabavna glasba. — 13.45 Celovški radijski dnevnik — Šport — Otroci, poslušajte!

SREDA, 9. junija: 13.45 Celovški radijski dnevnik — Minute z... — Iz koroške literarne delavnice: Janko Messner.

ČETRTEK, 10. junija: 13.45 Celovški radijski dnevnik — Mlada pesem (Posnetki s sklepne prireditve na kmet. gospodinjski šoli v Št. Rupertu) — Knjige za vas.

PETEK, 11. junija: 13.45 Celovški radijski dnevnik — Kar po domače.

SOBOTA, 12. junija: 9.45 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

TV AVSTRIJA

1. PROGRAM

NEDELJA, 6. junija:

14.40 Katarina Velika; nesrečna ljubezen princese nemšketa iz mesta Zerbsta — 16.20 Tiger je ušel; film Walta Disneya — 17.05 Žabji kralj, lutkovni film — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Klub seniorjev — 18.30 Igrajte z nami — 19.00 Avstrija v sliki v nedeljo — 19.25 Nedeljska pridiga — 19.30 Čas v sliki, kultura — 19.50 Šport — 20.15 Anneliese Rothenberger predstavi v svoji reviji 18 umetnikov: dirigente, inštrumentalce in pevce — 21.45 Šport — 22.00 Angel, mrzel kot led; tragedija osamljenega ubijalca v navzkrižju s policijo in sindikatom — 23.35 Poročila.

PONEDELJEK, 7. junija:

15.00 Med jastrebi, film po Karlu Mayu — 16.30 Tiger je ušel (2 del), Disneyjev film — 17.55 Posnemanje: Luis Jent predstavi mladostnike in njihov sanjski svet — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Srečanje folklornih skupin iz Bolgarije, Madžarske, Češkoslovaške, Filipin in Avstrije — 18.45 Ruska folklorna skupina — 19.00 Avstrija v sliki na praznik — 19.25 Kristjan v času — 19.30 Čas v sliki in kultura — 19.50 Šport — 20.15 Kraj dejanja — 21.45 Krst z ognjem v Jeruzalemu — 22.15 Poročila in šport.

TOREK, 8. junija:

9.00 Za otroke v predšolski dobi — 9.30 Govoriti in pustiti govoriti — 10.00 TV v šoli: Kemične reakcije; od 10. šolske stopnje — 10.30 Hčerke njene visokosti; šaloigra iz družbenega okolja — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Don Camillo in Peppone; igrajo Fernandel, Gino Cervi in drugi — 18.25 MI — 18.50 ORF danes — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Kdor trikrat laže; noben kviz za lahkoverneže — 20.50 Spotoma — prometni magazin — 21.35 Poročila in šport.

SREDA, 9. junija:

9.00 Živordeči avtobus — 9.30 Kmetijstvo danes (22) — 10.00 TV v šoli: To je London; od 6. šolske stopnje dalje — 10.30 Nikoli več New York; viharna bulvarna komedija po romanu Neila Simonsa — 17.00 Zlati prstan — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Papermoon; sleparske zgodbe iz Amerike tridesetih let — 18.25 Mi — 18.50 ORF danes — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Avtorska uganka — 20.45 Panorama — 21.30 Poročila in šport.

ČETRTEK, 10. junija:

9.00 Za otroke v predšolski dobi — 9.30 Tržišče — 10.00 TV v šoli: Obraz stoletij; od 9. šolske stopnje — 10.30 Darling; zgodba po karieri hlepeči, privlačni plesalki — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Farma Follyfoot: Dež v petek — 18.25 MI — 18.50 ORF danes — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Carmina Burana; slika ljudi iz srednjega veka — 21.00 George Balanchine in newyorški balet — 21.30 Portret — umetnost stoletja Cobra — 22.15 Poročila in šport.

PETEK, 11. junija:

9.00 Za otroke v predšolski dobi — 9.30 Gost pri Ernestu Kreneku — 10.00 TV v šoli: Rokoko; od 9. šolske stopnje — 10.30 Čas za ljubezen; romantična ljubezenska zgodba — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Kuharski umetniki med seboj — 18.25 MI — 18.50 ORF danes — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Peter Voss, tat milijonov (9) — 20.55 Kakor pesek ob morju — 21.55 Avstrijske kolesarske krožne dirke — 22.05 Roparski pohodi Vikingov; pomorske pustolovščine srednjega veka — 0.00 Poročila in šport.

SOBOTA, 12. junija:

15.30 Ljubezen poleti — 17.00 Fotografiranje — 17.30 Black Beauty — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Panoptikum — 18.25 Heinz Conrads v soboto zvečer — 18.50 ORF danes — 19.00 Avstrija v sliki z Južno Tirolsko — aktualno — 19.30 Čas v sliki, kultura — 19.55 Šport — 20.00 Ti kruti pretepači — 20.15 Dalje, dalje; vprašanja za hitro misleče — 21.50 Šport in mednarodna kolesarska dirka po Avstriji — 22.20 Vprašanja kristjana — 22.25 Mož iz Nevade; trije možje — a le eden pozna pot do 200.000 dolarjev — 23.45 Poročila.

2. PROGRAM

NEDELJA, 6. junija:

14.40 Katarina Velika; nesrečna ljubezen princese iz Zerbsta — 16.30 Za kulisami najzahtevnejše mednarodne kolesarske dirke po Italiji — 18.00 Spotlight — 18.30 Amerika (5); zgodovina Združenih držav — 19.20 Pink Panther — 19.30 The Munsters — 20.00 Enciklopedija — 20.15 Nikoli več New York.

PONEDELJEK, 7. junija:

18.00 Čudna ukrotitev gangsterske neveste — 19.50 Galerija — 20.15 Don Juan v peklu — 21.15 Gustav Mahler: 7. simfonija v e-molu.

TOREK, 8. junija:

17.25 To je London; od 6. šolske stopnje — 17.55 Kmetijstvo danes — 18.25 Angleščina za začetnike — 19.00 Umetnost na Japonskem — 19.30 Otroški praznik — 20.00 Darling — 22.00 Čas v sliki 2 in kultura.

SREDA, 9. junija:

17.25 Obraz stoletij — 17.55 Tržišče — 18.25 Francoščina — 19.00 Avtorska uganka — 19.15 V varstvu divjine — 20.00 Čas za ljubezen — 21.20 Čas v sliki 2 in kultura — 21.55 Quentin Durward (6).

ČETRTEK, 10. junija:

17.25 Rokoko; od 8. šolske stopnje — 17.55 Gost pri Ernestu Kreneku — 18.25 Ruščina — 19.00 Letalna cesta — 19.50 Možje brez živcev — 20.00 Primi tigra hitro za rep; komedija — 21.35 Čas v sliki 2 in kultura.

PETEK, 11. junija:

17.25 Tomaž Jefferson; od 10. šolske stopnje — 19.00 London — nastanek mesta — 20.00 Znanje — aktualno — 20.55 Montreux 1976 — 21.40 Čas v sliki 2 in kultura — 22.15 Havaj petnič.

SOBOTA, 12. junija:

17.00 Kakor pesek ob morju — 18.00 Brez nagobčnika — 19.00 Kavboj; ameriška legenda — 19.50 Galerija — 20.00 Mednarodna nogometna tekma: Madžarska — Avstrija — 21.50 Panorama.

TV Ljubljana

NEDELJA, 6. junija: 8.45 Poročila — 8.50 Republiška revija mladinskih pevskih zborov v Zagorju — II. del — 9.20 625 — 10.00 Bitka za ranjence — nadaljevanka — 10.45 Otroška matineja: Mihec iz Lönneberga, Zgodbe o Poluhcu — 11.25 Mozaik — 11.30 Ljudje in zemlja — 12.30 Poročila — Nedeljsko popoldne: Atletski pokal Jugoslavije (za JRT) — Pisani svet — Igre brez meja — Okrogli svet — Moda za vas — Onesnaženje voda, film — Poročila — 17.30 Svojega telesa gospodar, film — 19.15 Risanka — 19.30 TV dnevnik — 20.00 A. Diklič: Salaš v malem ritu, nadaljevanka — 21.00 Slovenski impresionisti: Matija Jama — 21.35 Športni pregled — 22.10 TV dnevnik.

PONEDELJEK, 7. junija: 17.05 Zgodbe o Poluhcu — 17.25 Zasebna življenja: Sivi tjulenj — 17.50 Obzornik — 18.05 Smučanje na vodi — 18.30 Mozaik — 18.35 Odločamo — 18.45 Mladi za mlade — 19.15 Risanka — 19.20 Cikcak — 19.30 TV dnevnik — 20.00 I. Hergold: Suha leta, drama — 20.35 Oddaja o slepih — 21.45 Kulturne diagonale — 22.15 TV dnevnik.

TOREK, 8. junija: 16.25 Kmetijska oddaja — 17.10 Zapojte z nami: Foerster, Parma, Savin — 17.25 Uganka silvercronskega gradu, serija — 18.00 Obzornik — 18.15 Ne prezrite — 18.40 Mozaik — 18.45 Narodna glasba — 19.15 Risanka — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Pogovor o... — 20.55 Šiškov: Mračna reka, nadaljevanka — 22.05 TV dnevnik.

SREDA, 9. junija: 17.10 M. Golar: Zgodbe o veržencih — II. del — 17.25 Pionirji fotografije — serija — 17.55 Obzornik — 18.10 Po sledeh napredka — 18.40 Mozaik — 18.45 Od vsakega jutra raste dan: Slovenske Konjice — 19.15 Risanka — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Film tedna: Konje ubijajo, mar ne? Film — 22.00 Majhne skrivnosti velikih kuharskih mojstrov — 22.05 Miniature: Trio Tartini — 22.20 TV dnevnik.

ČETRTEK, 10. junija: 16.25 Nogomet: Rijeka — Dinamo — 18.20 Obzornik — 18.30 Cvetlične pravljice — 18.45 Neven — 19.15 Risanka — 19.30 TV dnevnik — 20.00 D. Guardamagna: Puccini — nadaljevanka — 21.15 Kam in kako na oddih? — 21.25 Četrtkovi razgledi — 21.55 TV dnevnik — 22.10 Glasbeni magazin.

PETEK, 11. junija: 17.10 Križem kražem — 17.20 Morda vas zanima: Esperanto — 17.55 Obzornik — 18.10 Slovenski rock: Salamander — 18.40 Mozaik — 18.35 Začetek odkrivanja, sončni sateliti, filma — 19.15 Risanka — 19.30 TV dnevnik — 19.55 Tedenski notranjepolitični komentar — 20.05 Koncert akademskega pevskega zbora „Tone Tomšič" — 21.10 Človek brez meja — 21.45 TV dnevnik — 22.00 Helena, sodobna ženska — serijski film.

SOBOTA, 12. junija: 17.35 Raziskave možgan — 18.05 Obzornik — 18.20 Mozaik — 18.25 Veliki raziskovalci — 19.15 Risanka — 19.30 TV dnevnik — 19.50 Tedenski zunanjepolitični komentar — 20.00 Šanson po naše — 20.30 Letujte z nami — 20.40 Včeraj, danes in jutri, film — 22.35 TV dnevnik — 22.55 625.

Kova Küchen

- direktna prodaja k cenam proizvodnje
- tukaj načrtuje in izdeluje strokovnjak vašo kompletno kuhinjo
- od ponedeljka do petka odprto brez odmora od 8. do 18. ure; v sobotah od 8. do 12. ure.

PROSTORI ZA OGLED IN RAZSTAVLJANJE V TOVARNI:
PODJERBERG / ST. KATHREIN
Pošta Škofiče / Schlefling
Telefon 0 42 74 - 29 55 18

NAŠ TEDNIK izhaja vsak četrtek. Naroča se na naslovu: „Naš tednik", Celovec, Viktringer Ring 26, 9020 Klagenfurt. — Telefon uredništva, oglasnega oddelka in uprave 84 3 58. Naročnina znaša letno: za tuzemstvo 150.— šil., za inozemstvo 250.— šil. (po zračni pošti 500.— šil.). — Lastnik in izdajatelj: Narodni svet koroških Slovencev. — Odgovorni urednik: Nužej Tolmajer, Verovce št. 2, 9065 Žrelec. — Tiska: Tiskarna Družbe sv. Mohorja v Celovcu, Viktringer Ring 26.

RUTAR-CENTER

- ugodno dobavi
- in hitro na dom
- dostavi

RUTAR CENTER, A-9141 Dobrla vas
Eberndorf, telefon 0 42 36 - 381

sem pogledal na zakleto hišo, sem začutil, da je kraljična v njej in da čaka name. Vsak večer, kadar sem se izprehajal tod, sem čakal nate in sem bil žalosten, ker te ni bilo. Kod si hodila tako dolgo, kaj nisi mislila name?"

Francka je začutila, da je mislila zmerom nanj.

„Tudi začudil sem se, ko sem te ugledal, Francka. Kako da nimaš na glavi širokega belega klobuka, kakor ga imajo zaljubljene ovčarice na starih slikah in v španskih romanih?... Poznal sem v Parizu žensko, ki je bila tako oblečena; tebi je bila podobna in jaz sem jo ljubil, kakor ljubim tebe. Živela sva v veliki stari hiši, zadaj je bil prostran vrt, ki ni nikdar stopila vanj tuja noga — tam sva se izprehajala ob mesečini, visoka trava je rasla na ozkih stezah, divje razraščeni rožni grmi so nama zapirali pot in časih se je ranila ob trnju njena majhna bela roka, tako da je padla kaplja rdeče krvi na njeno belo krilo. Prišel sem nekoč, pa je bila vsa hiša mrtva in tiha; okna so bila zagrnjena, tako da sem taval od sobe do sobe z razprostrtimi rokami. Klical sem jo po vseh sobah — in vsa tista lepa imena, ki sem jih bil iznašel ob večerih, ko sva se izprehajala po vrtu, so odmevala zdaj samotno, kakor da bi mi odgovarjala od daleč. Šel sem na vrt in, pomisli, Francka, mojo žalost: vse rože so zvenele; vsi grmi so se posušili, rumeno listje je ležalo zgrbljeno po tleh; in ko sem se sklonil, sem ugledal med rumenim listjem drobno telesce slavca, ki nama je prepeval, kadar sva se izprehajala; ležal je na hrbtu, kljun malo odprt in perje namršeno, umazano. Takrat sem pokleknil in sem zajokal; umrl je in vse je umrlo z njo."

„No, glej, Francka, ni me ostavila brez slovesa in brez ljubezni, zakaj njeno srce je bilo tako blago in usmiljeno. Kadar mi je težko od življenja in je večer tako lep kakor nocoj, se vrne k meni in se poljubujeva kakor prej. Njena slika visi v moji sobi. Širok bel klobuk, pisana jopica, belo krilo. Tvoje oči še niso videle te slike, oskrunile bi jo; v tistem trenotku, ko bi se pokazala ljudem, bi ne bila več moja; človeške oči so tatinske in lakomne. In kadar mi je težko in je večer, stopi dol in sede k meni in mi oklene roko okoli vratu, tako kakor sedajle ti, Francka... Toda ne prihaja samo v mojo sobo — zmerom je blizu mene, da me tolaži, kadar leže senca na mojo dušo. Izprehajam se po gozdu, komaj se še malo sveti izza črnih debel, sence prihajajo izza grmov, iz duplin, črne roke pobirajo poželjivo zlate cekine, ki jih je bilo sonce raztrosilo po gozdu. In grem in mislim nanjo in ona, glej, že hodi poleg mene in čutim njeno roko, ki se je oklenila moje... Tako me tolaži, stoji pred durmi mojega srca, da bi se ne vtihotapile žalostne misli vanj, gladi me po čelu in po laseh z blago, usmiljeno roko, kadar gledam v obraz svojemu pregrešnemu življenju in me je strah..."

Njegove oči so gledale sanjavo, zamišljeno kakor poletna noč. Govoril je in njegova desnica se je igrala z mehkimi lasmi in je pogladila časih po gladkem, hladnem čelu, ki se je skrivalo ob njegovi rami.

„Kako ji je ime?" ga je vprašala Francka, on pa se je začudil in skoro bi se bil zasmejal.

„Fanny — ti me vprašaš, kako ti je ime? Fanny, ti moja lepa, dobra Fanny — zakaj me še nisi prašala, kod da sem hodil tako dolgo in zakaj tako dolgo nisem mislil nate? Nezvest sem ti bil, Fanny — ali jaz poznam tvoje usmiljeno srce in zato vem, da ne boš obrnila obraza od mene, ker sem te bil zatajil. Ti si navajena moje nezvestobe in oprostiš mi vselej tako ljubeznivo kakor mati, ki oprosti sinu, še preden jo je bil razžalil... Ali se spominjaš, ko me v Parizu teden dni ni bilo k tebi, ker sem klečal pred nogami lepe Španjolke in je bil vžgal črni ogenj njenih oči vso čistost in lepoto moje duše? Ko sem se potem vrnil k tebi, ves bolan in do smrti žalosten in sem stopal po temnih stopnicah, po ozkih mostovžih, kakor sramežljiv berač, kakor plašljiv hudodelec in sem se bližal na kolenih durim tvoje sobe — kako si se ti sklonila k meni, kako si mi grela s poljubi mrzli obraz in kako je zapel tisti večer slavec, ki je bil zbolel, ko sem te ostavil in ni pel sedem noči! Ubogi slavec — ali se spominjaš kdaj nanj, Fanny?"

Zapel je v gošči slavec z mehkim, globokim glasom. Oba sta strepetala — njima na čast je pel slavec, kakor da bi šele popje poganjalo in da bi si še ne bil poiskal družice.

„Zdaj sem te našel, Fanny, in zdaj ostanem pri tebi. Vsaj teden dni, Fanny — in kadar te spet ostavim ter pozabim nate, ne bodi žalostna in oprosti mi, kakor si mi vselej oprostila..."

Vzdignil ji je obraz in jo je poljubil na ustnice. Vstala sta in sta se izprehajala kakor brat in sestra, roko v roki. Zamahovala sta z rokami in sta se smejala — smeh je bil mehak, malo plašen, malo pritajen, izgubil se je v šepetanju listja nad njima. Nebo je bilo že temnosinje, nagosto posuto z belimi zvezdami; na vzhodu se je pričelo beliti, svetlikati — mesec je vstajal iz ravnine in je prihajal hitro in veselo, kakor da bi nosila črna roka veliko belo svetilko po hribu navzgor...

Čudne sanje so bile, tako polne neznanega, neizmernega blaženstva, da se je Francka smejala natihoma, vsa drgetajoča v postelji, kakor v vročici, in da je hipoma zaihtela, globoko iz prsi in si zakrila z rokami obraz. Sanje so bile — zjutraj jih ni bilo nikjer in Francka je stopala spet tiho in oprezno, z upognjenim životom, da bi ne vznemirila Mariševke, ki je ležala oblečena na postelji in stokala, ker se ji je zdelo, da buči zunaj kakor vihar in da drdra mimo neprestano vrsta težkih voz: biči pokajo, vozniki kriče in kopita bijejo ob kamen, kakor da bi bila ob čelo... Ali zunaj je bil gorak poleten dan in sredi vroče tišine se ni zgenil niti list.

(Dalje prihodnjič)

NAJBOLJ ROMANTIČNA IN NAJLEPŠA ŽELEZNIŠKA PROGA NA SVETU

Na železniški progi Beograd - Bar

Težko je opisati doživljaje skupine 70 poročevalcev tujih listov in agencij ter snemalcev tujih TV iz držav Evrope ter ZDA, Indije, Kitajske in Japonske, ki so bili kot gostje zveznega odbora za informacije prvi potniki na novi progi od Beograda do črnogorskega pristanišča na Jadranu Bara.

To velja še posebej za potovanje od Valjeva dalje, ker se tu prične proga prebijati skozi številne predore in teče po mostovih in podpornih zidovih v dolino reke Skrapež. Od tod gre dalje ob bregovih te reke do rodovitne kotline, v kateri je ena največjih postaj na progi — Požega. Od tod gre proga po dolini divje Djetine mimo Titovih Užic skozi slikovito sotesko Djetine, številne predore ter preko mostov na planino Zlatibor do višine 1000 metrov. Po 6169 m dolgem predoru Zlatibor se proga čez prostrano planoto spet začne spuščati po slikoviti, divji dolini Črni Rzav ter po Jablanici v dolino reke Lim; teče nato mimo Priboja ter jezera za elektrarno Potpeč mimo Prijepolja dalje skozi sotesko Brodarevo in se ponovno spusti v rodovitno dolino Lima pri Bijelem polju. Od tod nadaljuje skozi predor Mojkovac v dolino reke Tare, se prebija dalje čez masiv Bratonižica med Kolašinom in Titogradom ter skozi številne predore in preko mostov nad čudovito kanjonsko sotesko Morače (56 odst. proge je v predorih), čez največji železniški most v Evropi, ki je dolg 498 metrov in se pne nad 200 m globoko sotesko Mala Rijeka ter se polagoma spušča v titograjsko dolino. Od Titograda dalje teče po titograjskem polju, nato po nasipu čez velikansko Skadarsko jezero ter nato skozi najdaljši predor na progi, skozi 6171 metrov dolgi predor Sozina nad morskim letoviščem Šutomore prispe do pristanišča Bara.

To je le bežen opis proge, ki se vije skozi slikovite kraje, kamor še ni stopila človeška noga. Pogled na te čudovite doslej nedostopne kraje omogoča sedaj proga, veličastno uresničenje človekovega uma in človekovih rok. Splošno mnenje vseh časnikarjev, ki so se udeležili potovanja, je bilo, da ta proga ni edinstvena le v Evropi, pač pa na vsem svetu in to tako glede težav pri gradnji, kot tudi glede razgleda, ki se nudi s proge na še nedotaknjeno čudovito naravo.

Podobno pa je tudi mnenje strokovnjakov. In to ne le zaradi dejstva, da je na 476 km dolgi progi kar 254 predorov s skupno dolžino 114,2 km ter 234 mostov, ki so skupno dolgi 14 km in 600 metrov, temveč predvsem zaradi problemov, ki so jih morali graditelji reševati pri gradnji nekaterih predorov, na primer Zlatibor, Golež in Mili, ter mostov na primer čez Malo Rijeko. Za primerno rešitev teh problemov so projektantom in graditeljem izrazili priznanje in pohvalo številni tuji strokovnjaki za gradnje železnic, med njimi tudi svetovalca Mednarodne banke, ki je za gradnjo proge odobrila posojilo v znesku 50 milijonov dolarjev, inž. Lübek in inž. Jonke, ki sta hotela biti navzoča pri najtežjih delih. Pri gradnji nekaterih predorov so graditelji morali opustiti doslej znane metode gradnje in najti nove.

Samo po drugi svetovni vojni — zamisel o progi Beograd — Bar — Jadran je namreč stara skoraj sto let, proučevanja o raznih variantah in trasah so se pričela že pred prvo in se nadaljevala po prvi svetovni vojni — je okoli sto inženirjev in kakih 230 tehnikov več let po osem mesecev na leto prebilo na terenu in zbiralo podatke za izvedbo glavnega načrta proge. Ko so se pričela glavna dela na progi od Valjeva do Titograda, najprej z gradnjo mostov, podpornih zidov in predorov, je bilo na progi zaposlenih letno v poprečju 5500 inženirjev, tehnikov in delavcev. Pred začetkom omenjenih del pa so morali na največjem delu proge najprej zgraditi dostopne poti oziroma ceste.

Kako zapletena in težka so bila dela pri gradnji nekaterih predorov in mostov, priča tudi dejstvo, da je gradnja nekaterih predorov, pa čeprav so uporabili pri delih najsodobnejšo mehanizacijo, trajala tudi po pet ali celo sedem let, gradnja mostu čez Malo Rijeko pa je trajala skoraj tri leta.

Železniška proga Beograd — Bar je prav gotovo največji po vojni grajeni objekt v Jugoslaviji.

Projektanti in graditelji so s progo Beograd — Bar uresničili ne le stoletno željo Srbije, da pride po najkrajši poti do morja, pač pa so si postavili tudi mogočen in večen spomenik. Oni in tisoči drugih, od katerih je pri gradnji 49 graditeljev izgubilo življenje, so pokazali izredno požrtvovalnost, hrabrost, znanje in upornost v borbi z naravo, ker je na vse načine branila svojo nedotakljivost.

IX. mednarodno srečanje . . .

(Nadaljevanje s 5. strani)

vest: manjšinec si. A tukaj med temi pisatelji, pesniki in mojstri književniki se ob Cankarju počutim enakovrednega, tako enakovrednega, da bi vsakega posameznika lahko bratovsko objel. Na moji levi strani sedi ruski književnik Vladimir Ognev, na desni pa mladostni Romunec Constantin Zeletin. Posadili so nas za ta trenutek k mizi predsedstva. Vse oči so uprte v nas. Vse je zbrano in svečano. Pred mano leži Schwentnerjeva izdaja Cankarjevega hlapca Jerneja iz leta 1906.

Le jaz sem imel knjigo pred sabo. Drugim so poskrbeli liste s prevodom. Zadnje, XVIII. poglavje je bilo treba prebrati. Čakal sem z radostnim nemirom v nekem novem kotičku srca, za katerega še doslej nisem vedel, da je v meni. Čakal sem . . . Zdaj zaslišim uvodne besede, v francoščini in angleščini, pa napoved da začne koroški Slovenec tako in tako. Pa sem začel: „Mračilo se je, s polja so se vračali kmetje in posli . . .“ Bral sem počasi. Potrudil sem se, da čim bolj živo in slikovito podam okolje, v katerem se odigra žalosten konec hlapca Jerneja, ki išče svojo pravico. „Ljudje so stali in trepetali“. Moj glas mi je res zatrepetal. Dobival pa sem občutek, da je to glasovno trepetanje na mestu, in ob besedah „ga je gnal veter kakor goreč oblak prek doline“ sem se zagnal, dvignil glas in gorelo mi je v duši, ker sem hotel prižgati velik ogenj pravice za svoje rojake tam na mojih koroških tleh, tak plamen, da bi prežgal vse nocojšnje poslušalce in da ponesejo moj plamen bolečine med svet. Pa sem prišel do odstavka, ko se je Jernej prikazal „in se je zasmejal veselo: Po pipo sem šel, ljubi moji! . . .“ Skušal sem iztrgati iz sebe upadli glas, starčevsko noro, da bi vzbudil vse davno izrečene tožbe in kletve in molitve in prošnje davnih poganskih, kristjanskih koroških trpinov. Začutil sem v sebi žerjavico vse krivice, ki jo trpijo moji in so jo trpeli moji predniki, trpeli in trpijo samo zato, ker so S l o v e n c i ! Zato se je nakopičilo v meni toliko groze, da sem grozno vsekal v svečano dvorano „V ogenj z njim!“ — Kako je zaprasketalo po mojih čutilih: Tako je gorel moj praded, nad devetdeset let star, ko so ga sovražniki doma pobili in sežgali! Tako je gorel moj rodni oče, ko so ga komaj dvainštiridesetletnega upepelili v koncentracijskem taborišču Dachauu, tako je gorelo na tisoče in tisoče svobodoljubov v pretekli vojni. Tako so goreli naši predniki za časa pokristjanjevanja, za časa turških vojn, za časa kmečkih uporov . . . goreli in goreli, ker je pač ukazoval naš smrtni sovražnik: V ogenj z njim! Goreli so slovenski ljudje, a zgorela ni slovenska zavest, slovenska ljubezen, slovenska vera — zato slovenska kri še danes živi! . . . In ves upehan, ob enem pa s prekaljenim človekoljubjem sem se dobral do zadnjega odstavka Cankarjevega hlapca Jerneja „. . . Bog se usmili Jerneja in njegovih sodnikov in vseh grešnih ljudi!“

Mojemu branju je sledil francoski prevod, ki ga je z veliko srčno globino podal Roger C a i l l o i s. Ne vem, zakaj mi je misel poletela ob tem prijetnem valovanju vokalov in polglasnikov na Hugojevega Notredamskega zvonarja.

Zdaj je bilo branje Cankarjevega Jerneja v kitajščini na vrsti. Znamenita avtorica Han S u y i n je sedela druga od mene na desno. Gledal sem, v za mene kaj skrivnostne znake kitajske pisave.

Italijanski književnik Ugo F a s o l o je sledil. Ob poslušanju italijanščine pač vedno hočem najti vso pristno naravo opernega petja.

Svojevrstno zveni crescendo in descrescendo madžarščine, ko je sivolasi pisatelj Tibor D e r y bral z veliko prizadevnostjo slovenskega iskalca pravice.

Vzhodnonemškemu književniku Henryku K e i s c h u je bilo poverjeno branje v nemškem jeziku, kar morda za nas pomeni upravičenost, kajti v tisti deželi imajo tudi manjšince Slovane, Lužiške Srbe, katerim nemška beseda skuša biti odkrita pospeševalna soseda.

Zdaj se je oglasil poleg mene sedeči Romunec Constantin Z e l e t i n. Šlo mu je gladko in s skladnimi kretnjami je zaokroževal svoja podajanja.

Jan P i e s z c z a c h o w i c z, poljski literat, tipičen zagorel mladostnik iz dežele ob Visli, je bral zavzeto kot bi slikal kakega človeka iz Reymontovih Kmetov.

Krog bralcev je zaključil sovjetski književnik Vladimir O g n e v na moji levi strani. Toplo mi je bilo ob misli, da pripadnik velenaroda, ki ima svetovne mojstre Tolstoja, Puškina, Lermontova, Dostojevskega sedi in bere zraven koroškega Slovenca, katerim so še pred 150 leti pletli bukovniki domače rajme.

Ko imam sedaj Cankarjevo sliko na zadnji strani s podpisi vseh osmih književnikov-bralcev sem na prvo mesto avtogramov pač dodal še svojega. Ob Cankarju mi je tolikšen slovenski ponos, da se ne počutim manjšinca in sem daleč od vsake človeške bahavosti. Vsaj v tej smeri mi je hlapec Jernej priboril „svojo pravico“. (V Portorožu, 29. maja 1976).

šport - šport - šport - šport

ŠT JANŽ — SAK 2:5 (1:1)

Naši fantje so imeli že v prvih minutah zrele priložnosti, da bi dali nasprotniku zadetek. To se jim je posrečilo šele v 25. minuti, potem ko je Hanzi Wieser, po lepi kombinaciji celotnega napada, prvič premagal nasprotnega vratarja. V tem delu tekme je bilo naše moštvo stalno v premoči, vendar do polčasa rezultata niso povišali. V zadnji minuti pred koncem prvega dela igre je Št. Janž z lepim golom izenačil na 1:1.

V drugem polčasu, ko je Tratar zamenjal Foltija Waldhauserja, so naši silovito pritiskali na nasprotnikova vrata: vrstil se je napad za napadom. Tedaj je v 55. minuti Tratar povišal na 2:1. Odslej je bilo samo še vprašanje, s kakim rezultatom bo SAK odpravil šentjanško enajsterico. Kmalu nato (60) je Fera povišal na 3:1. Nato je Lipuš zamenjal poškodovanega Hanzija Wieserja. V 75. minuti je Woschitz dal četrti gol. Šentjanžani pa so kmalu zatem znižali na 4:2; približno v 85. minuti pa je Peter Waldhauser postavil končni rezultat na 5:2.

Tekma je bila na dobri ravni. Občinstvo, ki ga je bilo okoli 250, in šentjanško moštvo, so bili pošteni, medtem ko lahko rečemo o sodniku, da je bil objektiven.

Igrali so: Kraut, Lampichler, Woschitz, oba Pandla, Hribar, Hanzi Wieser, Folti in Peter Waldhauser, Fera, Oraže, Tratar in Lipuš.

Prihodnja tekma bo v nedeljo, 13. junija, ob 17. uri v Celovcu proti Selam.

MLADINCI SAK — ŠKOFJI DVOR 7:0 (5:0)

Na praznik, 27. maja, so slovenski mladinci katastrofalno porazili ustrezno enajsterico iz Škofjega dvora.

Gole so dali: Čertov dva, Velik enega, Kupper dva, Smrečnik in Sadjak po enega.

Ker so mladinci SAK postali prvak skupine G, igrajo od sedaj dalje za koroško mladinsko prvenstvo: v 1. kolu so bili prosti, v 2. kolu igrajo v soboto, 5. junija, ob 17. uri s Pecksteinom.

POKRČE — SELE 1:3 (0:2)

Na praznik Vnebohoda so Selani igrali v Pokrčah. Vso tekmo so bili selski nogometaši boljša enajsterica. Že v 5. minuti je Peter Olip zatresel pokrško mrežo, tik pred koncem prvega dela igre pa je v solo akciji dal Flori Dovjak drugi zadetek.

V drugem polčasu je nasprotnik zabil najprej gol našim, potem pa so Selani v 75. minuti zatresli že tretjič pokrško mrežo; srečni strelec je bil tokrat Stanko Olip.

Če bi povedali besedo o igri sami, moramo reči, da ni bila zadovoljiva, ker je bilo igrišče popolnoma razmočeno, se tudi igra ni mogla lepo razvijati. Pa tudi drugače igra ni bila bogve kako poštena, sodnik je bil nepristranski.

POREČE — SELE 6:2 (2:1)

Doslej najvišji poraz Selanov, naših fantov gotovo ne bo strl, temveč jim naj bo to šola, da takih neuspehov ne bodo več doživeli. Res pa je, da so naši nogometaši igrali v prvem delu igre bolje od nasprotnika, a s svojimi streli na vrata niso imeli sreče, da bi tekmo lahko obrnili v svojo korist. Že v prvih minutah so naši zapravili stoodstotno priložnost, potem ko je strel Florija Dovjaka za las zgrešil nasprotna vrata. V 25. in 30. minuti so prvi povedli Porečani z dvema goloma, po hudih napakah vratarja in ožje obrambe. Šele v 35. minuti je Stanko Olip lepo podal Nanteju Dovjaku, ki je z ostrim strelom znižal rezultat na 2:1.

V drugem polčasu se je sreča še štirikrat nasmehnila Porečanom; selski vratar je tokrat skoraj popolnoma odpovedal, imel je pač slab dan, kot rečemo v nogometni govorici. Drugi gol so Selani dosegli iz 11-metrovke, ki jo je dobro streljal v 70. minuti Flori Dovjak.

Tekmo, ki je bila na neprimernem igrišču (veliko premajhno), sta obe moštvi pripeljali do konca brez pripetljajev. Sodnik je bil še kar objektiven.

Igrali so: Jazbinšek, Flori Dovjak, Nante Dovjak, Franc Dovjak, oba Travnika, Pristovnik, Weis, Starovasnik, Stanko in Nante Olip.

Prihodnja tekma bo 13. junija s Slovenskim atletskim klubom.

P. S.: Nerazumljivo je, zakaj koroška nogometna zveza dovoljuje, da igrajo tekme na igrišču, ki je veliko premajhno, ki torej ne ustreza normam, ki so potrebne za pravilen in normalen potek nogometnih tekem.

Premiera Avstrijskega nacionalnega cirkusa v Celovcu

Cirkus moremo doživljati le z obiskom pristne cirkuške predstave. To priča na najbolj učinkovit način Avstrijski nacionalni cirkus, ki že od torka gostuje na celovškem sejemskem razstavišču.

V maneži tega cirkusa prirejajo sijajni program v 21 prizorih pod geslom: „Cirkus lahko gledaš samo v cirkusu“. Tu lahko vidiš in občuduješ umetnike svoje stroke iz raznih držav sveta, ki kažejo nekatere točke, ki so na ravni svetovne zmogljivosti. Že takoj v začetku predstave te poljski zabavni orkester, pod taktirko Jedeusa K o z e, spravi s svojo veselo muziko v pravo cirkuško razpoloženje.

Obisk cirkusa je čudovita zadeva, kajti prav pri gostujočem cirkusu so na sporedu zmerom novi prizori, nove ukane, zmerom novo draženje živcev, menijo ljubitelji maneže.

Prav tem moramo pritrditi, kajti Avstrijski nacionalni cirkus ponovno navdušuje s svojim skrbno izbranim in bogatim programom. Seveda pa ne smemo pozabiti, da je ocena obiska cirkuške predstave odvisna od subjektivnega mnenja posameznega gledalca.

Bodi že kakorkoli: mene so navdušili Rene S t r i c k e r s svojimi dresiranimi zvermi, kako se z lahkoto, čarom in veliko ljubeznijo igra s svojimi dresiranimi zvermi: levi, tigri in panterji, mis N o v a k v vrtoglavi višini na trapecu, R e c k t o n s i s svojim znanjem na štirih drogovih, očarljiva L i d y j a z revijo papig in golobčkov, Gabi in Franz L u k a s s svojo slovito točko dresiranih slonov, dalje znameniti prizor v zraku z letečimi S a l t a s i, ki s svojimi vratolomnimi vajami pri gledalcih vzbujajo občudovanje in strah, ali akrobati S a m a r a z njihovo gibljivo talno gimnastiko, ali krasni plemenski konji s špansko jahalno šolo in drugi.

Zlasti pa prinašajo in vzbujajo veselo pozornost nastopajoči klovni, ki s svojo norčavostjo izvabljajo pri občinstvu bučne izbruhe smeha, to so Rudi in Traudi R e b e r n i g g ter C o r n e l l i s i, muzikalni klovni.

Občinstvo je cirkuške akrobate, artiste, dreserje živali ter klovne že med prizori, zlasti še na koncu predstave nagrajevalo z viharnimi aplavzi ter jim s tem izrazilo zahvalo za prijeten večer.

Avstrijski nacionalni cirkus gostuje še do 7. junija. Predstave so ob 15.30 in 20. uri, na binkoštno nedeljo ob 14.30 in 18.30, na binkoštni ponedeljek samo še ob 14.30.

B. L.

TITO O ODPRTJU PROGE BEOGRAD—BAR

Predsednik Tito se je z „modrim vlakom“ kot prvi po novi progi Beograd—Bar pripeljal na cilj na črnogorsko obalo. Tu je govoril ljudski množici. Med drugim je podčrtal velik pomen, ki ga ima nova železniška proga za gospodarski razvoj krajev, skozi katere pelje.

Po Titovih besedah bo železniška proga Beograd—Bar še bolj povezala Jugoslavijo, saj je zaradi naporov, ki so jih vložili graditelji proge „Naša skupnost še bolj trdna in enotna“. Proga Beograd—Bar je zelo pomembna tudi za bratstvo in enotnost, je dejal Tito.